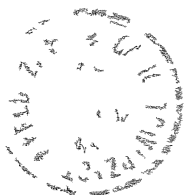

WYDAWNICTWO USTAW AUSTRYACKICH

w polskim przekładzie.

Tom I., część 1.

Norma jurysdykcyjna.

LWÓW.
JAKUBOWSKI & ZADUROWICZ.
1895.

N° 88.

USTAWA

z dnia 1 sierpnia 1895

o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych.

(NORMA JURYSDYKCYJNA)

razem

z Ustawą, zaprowadzającą ustawę o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych.

Na język polski przełożył i dodatkowemi objaśnieniami opatrzył

Dr. August Bâlasits

c k zwycz Prof uniw lwowsk

F Galicyjskie
Kredytowe
Zakład
Zakład
Zakład

LWÓW.

JAKUBOWSKI & ZADUROWICZ.

1895.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

1633²

1633

1180066431

PAd

Słowo wstępne

Z obowiązku, i na życzenie moich nakładców, podjąłem się trudnej i żmudnej pracy przełożenia nowych ustaw jednej o właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych, i dwóch, o procesie cywilnym. Praca w danych warunkach, i ciężka i niebezpieczna, a w każdym razie niewdzięczna. Rozchodzi się przede wszystkim o tłumaczenie wierne. Tekst polski powinien być tak dobrym albo też tak złym, jakim jest tekst niemiecki w odpowiednim ustępie.

A tekst niemiecki nie wszędzie jest dobrym. Pizez to powiedzenie nie zamierzam ani potępić ani nawet kłytykować autorów autentycznego tekstu niemieckiego. Zapewne znają się na języku i stylu niemieckim. Zamierzyłem jeno, z mojego stanowiska tłumacza — dla usprawiedliwienia się mojego — zaznaczyć, że przekład niemiejszych ustaw nastrocza niesłychanie więcej trudności, aniżeli przekład ustawy cywilnej, albo handlowej, wekslowej, konkursowej. Czytelnik, który nie studyując tekstu niemieckiego, wprost z tłumaczenia poinformować się zechce, może

łatwo tłumacza, za grzechy kodyfikatorów pociągnąć do odpowiedzialności przed forum swej krytyki.

Proszę zatem łaskawego Czytelnika, ażeby sobie zadał trud porównania obydwóch tekstów, a nie wątpię, że niejedno tłumaczowi przepuści i przebaczy. W obecnym przypadku, trudności przekładu z niemieckiego na język polski, pochodzą nietyle z odmiennego charakteru obydwóch języków i odrębnej budowy stylowej, ile z metody, jakiej się w Austrii i w Niemczech, najnowsze kodyfikacye niemieckie trzymają. Oto z uporem, pochodzącym chyba z osobliwszego jakiegoś zamięłowania, tworzą się potwornie długie peryody przez to, że wszystkie zdania określające wtaczają się w sam środek peryodu.

Następnie dążą ciąglem powtarzaniem jednego i tego samego pośród jednego i tego samego zdania i peryodu, do uniknienia wszelkich wątpliwości.

Zamiar wielce chwalebny, a zwłaszcza wobec ustawy proceduralnej. Kwestye prawa materyalnego zawsze będą trudnemi do rozwiązania, chociażby normy praw cywilnych były niewiedzieć jak jasno wypowiedziane; pochodzi to z różnaitości i zawiłości stosunków cywilnych, na co najlepsze ustawy nie pomogą. Jeśliby zatem, obok tych nieuniknionych trudności, powstawały niepewności w zastosowaniu przepisów nowej procedury cywilnej, toby z naszego sądownictwa cywilnego, mimo postępowych zasad nowego prawa, nie ustąpiła się zmora, która je obecnie

dusi i tłoczy. Ale Szanowny autor, bodaj czy nie przesadził w tym względzie? Tak to przynajmniej wydać się musi, nam Polakom, co nigdy nie mówimy: „moja matka“, „moja żona“ gdy kto rzeczywiście swoją matkę i żonę ma na myśli.

Język polski nie znosi zbytecznych określeń i powtarzań; ale tłumaczowi nie wolno było odstąpić od oryginału. Co się zaś dotyczy owych środkowych zdań pobocznych i określających, to zgodnie z duchem polskiej prozody, należało je powyrzucać ze środka i uszykować przed i po zdaniu głównem; w tym celu częstokroć wypadło zmienić szyk i porządek zdań i wyrazów tak, że one w tłumaczeniu nieraz w kierunku wręcz odwrotnym płyną aniżeli w oryginale. Niezawsze się tłumaczowi udało pogodzić taką przeróbkę z wiernością przekładu, którą za swój najpierwszy obowiązek poczytuje i nigdzie jej tj. poprawności języka i stylu poświęcić nie miał odwagi. My prawnicy potrzebujemy w części odrębnego języka i nie możemy się liczyć z wszystkimi skrupułami gramatyków.

Bardzo niewdzięcznem staje się zadanie tłumacza i z tej dalszej przyczyny, że nie może w pełnej mierze czerpać ze skarbnicy bogatego i wspaniałego polskiego języka sądowego. Język oryginału jest bardzo prosty i wcale nie obfity. Terminologia tłumaczenia musiała się z tem liczyć.

VIII

W końcu winienem się usprawiedliwić z niektórych wyrazów i zwrotów:

1. Wyraz „Inland“ jest nie do przetłumaczenia; art. X. u. z. określa go jako obszar królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa. Tłumaczę go wprost przez wyraz „państwo“ (ob. art. X. u. z.); wyrazy „im Inlande“ przez „w obrębie państwa“. Jedno i drugie tem bardziej uchodzi w polskim języku, albo raczej jest jedynie prawidłowem, ile że Polak nigdy bliżej nie określa, gdy mówiąc o czem to do siebie odnosi (np. żona, nigdy moja żona). Wyraz „kraj“ albo „kraj tutejszy“ nie da się użyć ze względu na to, że w języku praw austriackich „kraj“, tworzy osobną całość polityczną pośród państwa. Wprawdzie i wyraz niemiecki „Land“ znaczy oficjalnie zupełnie to samo co „kraj“, atoli złożony termin „Inland“ ma o wiele odświeższe znaczenie niżby miały wyrazy „kraj tutejszy“. Jednakowo i ten wyraz „Inland“ jest ściśle konwencyonalnym, tak że znaczenie jego sama ustawa ściśle oznacza (artykuł X. u. z.).

2. Na wyraz niemiecki „inländisch“ używam stale polskiego wyrazu „swojski“. Na zarzuty ze stanowiska ściśle językowego, które już słyszałem, odpowiadam, że np. zwierzę swojskie bynajmniej nie znaczy tyle co „oswojone“ lecz zwierzę w kraju wyhodowane, albo należące do fauny krajowej. Wyraz ten bowiem jest synonimem wyrazu „krajowy“ (ob. Linde

s. v. swój), którego, zarówno jak „kraj“, z przyczyn wiadomych, przyjąć nie mogłem. Wyraz „swojski“ znaczy również tyle co „narodowy“ np. swojska muzyka, swojski kompozytor. Najbliższym niemieckiemu „inländisch“ jest wyraz „tutejszy“, gdyby nie był zanadto ciasnym, gdyż odnosi się tylko do jakiegoś miejsca i do miejscowych stosunków (obacz Linde s. v. *tutejszy*). Nadto okazuje się potrzeba jednolitego i krótkiego tłumaczenia wyrazu „inlandisch“ nie tylko dla N. j. ażeby trafnie oddać wyrazy „inlandische Gerichte“, „inlandische Gerichtsbarkeit“, (Sądy, sądownictwo swojskie), ale potrzeba takiego wyrazu też na oznaczenie „inlandische Urkunde“, „inlandischer Executionstitel“, „inlandisches Recht“ itd. Obszerniejszem określeniem w osobnem zdaniu, nie zawsze dojdziemy do rezultatu zadowalniającego. I tak np. „inlandische Urkunde“ nie tyle jest „dokumentem, w państwie sporządzonym“, ile raczej dokumentem pochodzącym z prawa państwa (sc. austriackiego) i od jego organów. Dokument na terytoryum austriackiem przez cudzoziemców, z powołaniem się na ich prawo rodzime sporządzony, nie będzie „eine inlandische Urkunde“, jakkolwiek powstał w Państwie. Z tego wszystkiego wynika potrzeba jednego trafnego a wygodnego wyrazu do oddania tego, co tekst niemiecki ustaw austr., dawniejszych i przyszłych, przez wyraz „inländisch“ rozumie.

3 Wyrazy „Geltungsgebiet dieses Gesetzes“ przysporzyły mi niemałe redakcyjne trudności. Gdzie się rozchodziło li o oddanie myśli, nie wahałem się rozwinąć je w zdaniu „na terytorium (na obszarze) gdzie niniejsza ustawa obowiązuje“. Ale niepodobna mi było nieraz wcisnąć całe to zdanie w peryod i tak już zanadto długi Radziłem sobie w rozmaity sposób, a w szczególności wtedy, gdy chodziło o spolszczenie często powtarzającego się zdania „die im Geltungsgebiete dieses Gesetzes bestehenden Gerichte“. Zdaje mi się że tu zarówno chodzi o to, że Sądy podlegają niniejszemu prawu“ jak o to, że się znajdują na terytorium, gdzie to prawo panuje Tego się trzymając, tłumaczę na polskie „pod niniejszym prawem“ (§§ 37 60) albo „pod panowaniem prawa niniejszego“, albo pod niniejszym prawem zostające“ (§ 99.) lub też „niniejszemu prawu podlegające“ (Sądy albo osoby).

4. Na wyraz „Ablehnung“ (der Richter) przyjąłem w polskim „nieprzyjęcie“ (sędziego) (§ 19), zatem „e Richter ablehnen“ tłumaczę stale przez „nieprzyjąć sędziego“. Nie mogłem obrac wyrazu „wyłączyć“, z powodu że według słów ustawy tylko prawo sędziego „wyłącza“ (ausschliessen — § 19. l 1), a stronie wolno go, w tym przypadku i w innych (§. 19 l. 2) „ablehnen“, co dosłownie tylko wyrazem „nieprzyjąć“ da się przetłumaczyć Nie mogłem użyć wyrazu „wykluczyć“, raz dla tego, że

nie jest czysto polskim, a potem że znaczy dokładnie to samo co „wyłączyć“ Wyraz „uchylić“ również nie przydatny, naprzód z powodu, że w prawie używa się tylko odnosnie do ustaw i aktów prawnych (np. ustawa uchylona, uchylić wyrok) a potem, że w odniesieniu do osób używa go się jedynie jako czasownik zwrotny, więc nigdy się nie mówi „uchylić kogo od czego“ ale dobrze jest powiedziane „uchylić się od czegoś“ (ob. Linde s v uchylie). Zresztą wyrazy „nieprzyjść“ „nieprzyjęcie“ są tak dobre jak „nieprzyznanie“ „nienależytosc“ „niedobor“ „niedomaganie“ itp.

5. Na oznaczenie „ordentliche Gerichte“ nie ma innego tłumaczenia jak „Sądy zwyczajne“ Ale te Sądy zwyczajne dzieli ustawa na „allgemeine“ i „besondere Gerichte“, do których ostatnich zalicza Sądy handlowe, morskie i gornicze, tak samo też nazywa odpowiedniej kategorii senaty (allgemeine u besondere Senate — §§. 61—64) Przetłumaczyłem na „Sądy pospolite i odrębne“ „senaty pospolite i odrębne“. Wyraz „pospolity“ był w prawie polskim często i w rozmaitem znaczeniu używany, począwszy od nazwy samego państwa (Rzeczpospolita), potem mamy pospolite ruszenie, służba pospolita (publiczna) itp. Zastosowany do prawa samego albo jego instytucyj, znaczy tyle co niemieckie „gemein“ a to znowu jest synonimem „allgemein“. A zatem „gemeines“ (allgemeines) R. oznacza prawo

które jest w państwie regułą, chyba że partykularnie albo dla niektórych spraw „odrębnych“ inne prawo, względnie inny porządek sądenia jest przepisany. Jestem zdania, że „allgemeines bürgerl. Gesetzbuch“ należałoby, zgodnie z tradycją i z duchem polskiej terminologii prawnej, przetłumaczyć na „księgi pospolitego prawa cywilnego“; wyraz „pospolicie“ znaczy też tyle co „z reguły“. I to również za powyższem tłumaczeniem przemawia. Albowiem Sądy, którym ustawa nazwę „allgemeine“ nadaje, są ze względu na sądownictwo im powierzone (allgemeine Gerichtsbarkeit) regułą wobec owych „besondere Gerichte“. Prosiłbym zresztą pogodzić się z tym wyrazem „pospolity“ nie tylko dla tego, że jest zupełnie prawidłowy i odpowiedni, ale zarazem z nieodzownej potrzeby. Wyraz „powszechny“ potrzebny jest do oznaczania „Sądu osobowego“, który w niniejszej ustawie „Allgemeiner Gerichtsstand“ nazwać się podobają (§. 65). Wprawdzie mamy w niemieckim dwa razy „allgemein“ (Gericht i Gerichtsstand), ale w polskim znowu mamy tak na „Gericht“ jak na „Gerichtsstand“ tylko jeden wyraz „Sąd“; a zatem wypada dla odróżnienia dodać mu każdym razem inny przymiotnik.

W końcu zwracam na to uwagę, że ustawa, kilkakrotnie senat pospolity nazywa „cywilnym“ (Civilsenat — nagłówek do §§. 61 i n. i §. 62 al. 1.) w odróżnieniu od senatu handlowego, morskiego albo górniczego. Ta nazwa prawdopodobnie przyjmie się

w praktyce. Ale w tłumaczeniu ścisłym ona niemożliwa, boć i te ostatnie senaty są cywilnymi.

Na tem kończę. Proszę o dokładną i ścisłą krytykę, ale zarazem o życzliwe uwzględnienie powyższych uwag.

W Skolem, na Storożce, 4. sierpnia 1895.

A. Balasits.

SPIS RZECZY.

	str.
Słowo wstępne	V.
Skrócenia	127
Ustawa, zaprowadzająca Ustawę o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych, art. I.—XXIV.	1
Ustawa o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysd.)	15

Część pierwsza.

O sądownictwie w ogólności.

Rozdział I.

Sądy i organa sądowe	15
Sądy zwyczajne §. 1.	15
Instancye sądowe §§. 2—4.	16
Wykonywanie sądownictwa w Sądach zwyczajnych §§. 5—8.	17
Narada i głosowanie §§. 9—14	20

	str.
Protokoliści §. 15.	23
Kancelarya sądowa §. 16.	23
Organa wykonawcze §§ 17—18.	23

Rozdział II

Nieprzyjęcie Sędziów i innych organów sądowych.

Nieprzyjęcie sędziów §§. 19—25.	24
Nieprzyjęcie innych organów sądowych §§. 26. 27.	28

Rozdział III

Właściwości.

Wyznaczenie Sądu właściwego przez Naj- wyszy Trybunał sprawiedliwości §. 28.	29 ₆
Czas trwania właściwości §. 29.	30
Delegacya §§. 30. 31.	30
Ograniczenie właściwości do okręgu sądo- wego §§. 32. 34.	31
Poruczenie szczegółowych czynności prze- wodniczącemu albo sędziemu wyzna- czonemu §§. 34. 35.	33
Poruczenie wykonania czynności sądowych innym Sądom §. 36.	34
Pomoc prawna na wezwanie Sądów swoj- skich §. 37.	35
Pomoc prawna na wezwanie Sądów za- granicznych §§. 38—40.	35
Badanie właściwości §§. 41—46	37

Spory o właściwość między Sądami swojskimi §. 47.	41
Spory o właściwość z władzami zagranicznymi §. 48.	42

Część druga.

O sądownictwie w sprawach spornych.

Rozdział I

Właściwość przedmiotowa.

Sądy powiatowe §. 49.	43
Trybunały pierwszej instancji §. 50.	45
Sądy handlowe §§. 51. 52.	46
Spory w sprawach gorniczych §. 53.	48
Wartość przedmiotu spornego §§. 54.—60.	49
Zaprzeczenie właściwości senatu cywilnego, handlowego albo górniczego §§. 61—64.	53

Rozdział II.

Właściwość miejscowa.

1. Wyłączne.

Sąd powszechny §§. 65—75.	56
Sądy szczegółowe	61
Sprawy małżeńskie §. 76.	61
Sprawy spadkowe § 77.	61
Sprawy o dynastyczne i lenne § 78	62
Skargi sędziów i przeciwko sędziom §. 79.	62

Skargi o wynagrodzenie szkód z powodu naruszenia praw, popełnionego przez urzędników sędzio- wskich §. 80.	63
Spory o dobra nieruchomości §. 81.	64
Spory z powodu naruszenia posiadania praw wo- dnych §. 82.	64
Spory z kontraktów najmu i dzierżawy § 83	64
Położenie rzeczy w rozmaitych okr. sąd. §. 84 . . .	64
Osoby z prawem zakrajowości §. 85. . .	65

2. Sądy alternatywne :

Sąd miejsca zatrudnienia § 86.	65
Sąd ekspozytury § 87.	66
Sąd miejsca dopełnienia §. 88—90	67
Sąd rzeczy obciążonej §. 91.	68
Sąd dla sporów z powodu naruszenia posiadania §. 92	68
Sąd dla towarzyszy sporu §. 93	68
Sąd procesu głównego §. 94 95.	69
Sąd dla skargi wzajemnej §. 96.	69
Sąd dawniejszego miejsca zamieszkania §. 97.	70
Sąd dla szyprów i załogi okrętowej §. 98.	71
Sąd majątku § 99	71
Sąd subsydiarny dla skarg ze stosunków małżeń- skich i rodzicielskich § 100.	72
Sąd dla obcych ze względów wzajemności §. 101.	72
Większa ilość Sądów §. 102.	73
Kilka sądów powiatowych w jednym miej- scu §. 103.	73
Prorogacya Sądów §. 104.	74

Część trzecia.

O sądownictwie w sprawach niespornych.

Pertraktacya spadkowa §§. 105—108 . . .	75
Opieka i kuratela §§. 109—112.	76
Uprawnienie dzieci nieślubnych §. 113. . .	79
Dobrowolna separacya i rozwód §. 114. . .	80
Amortyzacya dokumentów §. 115.	81
Sprawy ordynackie §. 116.	82
Akty realne § 117.	82
Prowadzenie ksiąg publicznych §. 118. . .	83
Wypowiedzenie wierzytelności hipote- cznych §. 119.	84
Potwierdzenie o prowadzeniu ksiąg han- dlowych §. 120	84
Zawierzytelnienie podpisów i odpisów, i przyjmowanie ostatniej woli i rozporzą- dzeń §. 121.	84
Kilka Sądów powiatowych w jednej miej- scowości §. 122.. . . .	84
Dodatkowe objaśnienia	86
Rejestr abecadłowy	115

USTAWA

z dnia 1-go sierpnia 1895 r., Dz. ust. p. m. 110.

zaprowadzająca ustawę o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysdykcyjna).

Za zgodą obu Izb Rady Państwa rozporządzam co następuje:

Artykuł I.

Ustawa o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysdykcyjna) dla królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie państwa, wejdzie w życie równocześnie z ustawą o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna).

Wszystkie, w innych ustawowych przepisach zawarte postanowienia o przedmiotach, w Normie jurysdykcyjnej uporządkowanych, tracą z owym dniem moc obowiązującą, o ile niniejsza ustawa albo Norma jurysdykcyjna nie zawierają od tego wyjątków.

Artykuł II.

W szczególności stracą moc obowiązującą:

1. przepisy §§ 200 i 282 pow. ks. ust. cyw., o ile się rozchodzi o sąd dla spoiów prawnych z administracji, sądownie zaprowadzonej;
2. przepisy §§. 10 i 11 ustawy z dnia 20. maja 1869, Dz. ust. p. nr. 78, dotyczące się zakresu działania sądów wojskowych.

Artykuł III.

Urząd Naczelnego Marszałka dworu zostanie utrzymany pod względem wykonywania sądownictwa:

1. nad członkami Domu cesarskiego;
2. nad osobami, na które sądownictwo Naczelnego Marszałka Dworu rozciągnięte zostało lub w przyszłości rozciągniętem będzie;
3. nad osobami mającemi prawo zakrajowości, jeżeli się poddadzą sądownictwu Naczelnego Marszałka Dworu.

Oprócz tego utrzymuje się dotychczasowy zakres działania Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu co do doręczenia zleceń sądowych osobom z prawem zakrajowości, i co do przedsiębrania innych aktów sądowych przeciwko takim osobom.

Nietkniętami pozostaną postanowienia dekretu nadw. z dnia 14. października 1785 Zb. u. s. nr. 481 o toku instancji, jakoteż przepisy o po-

stępowaniu w sprawach, należących do sądownictwa Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu.

Artykuł IV.

Pozostaną w mocy przepisy ust. z dnia 30. sierpnia 1891, Dz. ust. p. nr. 136, w których wydano postanowienia o wykonywaniu sądownictwa konsularnego.

Az do dalszego rozporządzenia przepisy Procedury cywilnej nie będą stosowane do postępowania w cywilnych sprawach spornych, prowadzonych w konsulatach, którym sądownictwo cywilne jest powierzone. Dopóki się nie innego nie rozporządzi, będą Sądy swojskie (inlandische Gerichte) w sprawach sądownictwa konsularnego do rozstrzygania w drugiej lub trzeciej instancji powołane, postępować li według dotychczas obowiązujących przepisów prawnych o właściwości sądowej i postępowaniu sądowem w sprawach spornych i egzekucyjnych.

Wyroki polubowne, które według §. 17 min. rozp. z 31. marca 1855, Dz. ust. p. nr 58 do skutku przyszły, mają moc swojskich tytułów egzekucyjnych (inlandischer Executionstitel)

Artykuł V.

Pozostaną nietkniętemi prawa, które jako wyjątkowe przywileje pod względem właściwości

Sądów i sądowego postępowania, służą spółkom, zakładom i stowarzyszeniom na zasadzie ich statutów, prawnie postanowionych (gesetzlich festgestellten) lub ze strony państwa zatwierdzonych.

Artykuł VI.

Nietkniętymi pozostaną:

1. przepisy o zakresie działania Trybunału państwa i o sądzeniu sporów kompetencyjnych między Trybunałem administracyjnym a Sądami zwyczajnymi;

2. przepisy § 3 ust. z dnia 5 marca 1869 r. Dz. ust. p. nr. 27, dotyczące się odpowiedzialności przedsiębiorstw dróg żelaznych za skaleczenie lub zabicie człowieka, spowodowane wydarzeniami na drogach żelaznych;

3. przepisy o sądownictwie w sprawach żeglugi na Łabie, a w szczególności przepisy dekretu prezydium Izby nadwornej (Hofkammer-Praesidial-Decret) z d. 2. grudnia 1845 r. Zb. u. s. nr. 912 i rozp. Min. spraw z d. 9. sierpnia 1868 r. l. 9132, oznajmionego ogłoszeniem czeskiego Sądu kraj. wyższego z d. 31. sierpnia 1868 r. l. 26694 (Dz. ust. kraj. dla Czech z r. 1868 r., nr. 24);

4. przepisy §§. 8 i 17 ust. z d. 12 lipca 1872 r., Dz. ust. p. nr. 112, dotyczące się urządzenia prawa skargi stron procesowych z powodu naruszenia praw,

popelnionego przez urzędników sędziowskich w wykonywaniu urzędowych czynności;

5. przepis art. 315 ust. handlowej o sądzie dla skargi o sprzedaż zatrzymanych przedmiotów;

6. przepisy rozp. Min. spraw. z dn. 21. sierpnia 1856 Dz. ust. p. nr 150, o sądzie dla dzieci nieślubnych i podrzutek, gdy ich zaopatrzenie ze strony publicznego zakładu już ustało. Jednakowo dla dzieci, oddanych w pieczę osób, za granicą zamieszkałych, Sąd okręgowy zakładu podrzutek pozostanie właściwym dla ustanowienia opieki i dla sprawowania wszelkich aktów władzy opiekuńczej.

Artykuł VII.

Pozostaną w mocy przepisy Ordynacyi konkursowej o sądownictwie w upadłościach, a w szczególności postanowienia o podawaniu skarg w Sądzie konkursowym; niemniej przepisy o tem, w jakiej mierze właściwość Sądu konkursowego jest wyłączną, i w których przypadkach, rozpoczęte, ale otwarciem konkursu przerwane postępowanie, w Sądzie konkursowym na nowo podjąć należy.

Artykuł VIII.

Również pozostaną nietkniętymi:

1. prawo własnej pertraktacyi (Abhandlungsrecht), przyznane Niemieckiemu Zakonowi rycerskiemu w patencie z d. 28. czerwca 1840 r. Zb. u. s.

1. 451 odnośnie do wolnego majątku własnego Wysokiego Mistrza niemieckiego (Hoch- und Deutschmeister), rycerzy i kapłanów zakonnych;

2. przepisy ces. rozp. z dnia 21 grudnia 1855 r., Dz. ust. p. nr. 2 z r. 1856, o właściwości wiedeńskiego i tryjesteńskiego Sądu handlowego dla pertraktacji spadków protokołowanych kupców i fabrykantów, jakoteż dla sprawowania interesów opieki i kurateli nad dziećmi takich osób; od chwili, gdy Normy jurysdykcyjne zaczną obowiązywać, służyć będzie pragskiemu Sądowi handlowemu taka sama właściwość w sprawach niespornych;

3. przepisy o jurysdykcyi Sądów swojskich (inlandische Gerichte) co do spadków po obcych, a w szczególności przepisy §§. 22 do 25 i 140 do 144 ces. pat. z dnia 9 sierpnia 1854 r. Dz. ust. p. nr. 208; dalej postanowienia o właściwości Sądów w sprawach opieki i kurateli nad obcymi, w §. 183 ces. pat. z d. 9. sierpnia 1854 r., Dz. ust. p. nr. 208, i w innych przepisach zawarte; tudzież postanowienia traktatów państwowych w materyach spadkowych i opiekuńczych (Verlassenschafts- und Pflęgschaftswesen);

4. przepisy ust. z d. 18. lutego 1878 r., dz. ust. p. nr. 30, o właściwości Sądów w przypad-

kach wywłaszczeń dla celów budowy dróg żelaznych i prowadzenia ruchu na takowych;

5. przepisy o prowadzeniu rejestrów handlowych i rejestrów stowarzyszeń;

6. przepisy o wnoszeniu protestów wekslowych i udziale sądów w sprawach notaryatu;

7. przepisy ust. z d. 16 lutego 1883 r., Dz. ust. p. nr. 20, o właściwości Sądów dla postępowania w celu uznania kogoś za zmarłego albo w celu przeprowadzenia dowodu śmierci.

Artykuł IX.

Przepisy normy jurysdykcyjnej będą stosowane również do spraw cywilnych, w traktatach państwowych albo według zasad prawa międzynarodowego sądownictwu swojskiemu (inländische Gerichtsbarkeit) poddanych, a prawnymi przepisami jurysdykcyi Sądów zwyczajnych nie objętych.

Sądownictwo swojskie rozciąga się na osoby, według zasad prawa międzynarodowego prawo zakrajowości mające, jeżeli i o ile one się dobrowolnie sądom swojskim poddały; niemniej w przypadku, gdy przedmiotem odpowiedniej sprawy jest owym osobom przynależne a w obrębie państwa położone dobro nieruchome, albo też służące im prawo rzeczowe do nieruchomości, w obrębie państwa się znajdującej.

Jeżeli zajdzie wątpliwość o poddaniu osoby, prawem zakrajowości obdarzonej, sądownictwu swojskiemu, albo też powstała wątpliwość w kwestyi istnienia prawa zakrajowości na korzyść jakiej osoby, zasięgnie na to Sąd deklaracyi Ministra sprawiedliwości. Takie oświadczenie obowiązuje Sąd w ocenieniu jego właściwości.

Artykuł X.

Przez wyraz „państwo“ w znaczeniu Normy jurysdykcyjnej rozumie się obszar królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie państwa (Inland). Odnośnie do przepisów normy jurysdykcyjnej, poczytuje się osoby, którym na tym obszarze nie służy obywatelstwo państwowe, za obce.

Artykuł XI.

Aż do zaprowadzenia nowych przepisów prawnych o właściwości Najw. Trybunału sprawiedliwości, niemniej o składaniu senatów i wewnątrz nem porządku urzędowania w tymże Trybunale, będzie ten Trybunał wykonywał sądownictwo w sprawach cywilnych według przepisów ces. pat. z d. 7. sierpnia 1850 r., Dz. ust. p. nr. 325, chyba że Norma jurysdykcyjna, Procedura cywilna i Ordynacya egzekucyjna co innego w tej mierze stanowią.

Artykuł XII.

Urzednicy egzekucyjni są urzednikami sędziowskimi w rozumieniu ust. z dnia 12. lipca 1872 r., Dz. ust. p. nr. 112.

Przepisy zaprowadzające urzedników egzekucyjnych, normujące ich pobory i służbę, będą wydane drogą rozporządzeń.

Artykuł XIII.

Na wezwanie, udziela Sądy zwyczajne pomocy prawnej Sądom przemysłowym i polubownym, jakoteż sędziom polubownym, do rozpoznania szczegółowego sporu prawnego ustanowionym, o ile takie wezwanie opiera się na ustawach, a przytem wykonać się mająca czynność urzędowa jest prawem dopuszczona i Sąd wezwany dla niej właściwym (§. 37 ust. 2. i 3. n. j.) Nadto, w sprawach takich wezwań, winny być postanowienia §. 40 n. j. analogicznie stosowane.

Artykuł XIV.

Sprawy zakresu jurysdykcyjnego Sądów powiatowych, gdy je po myśli § 79 n. j., do Trybunałów wnosić należy, będą załatwiane według przepisów o postępowaniu trybunalskiem w pierwszej instancji.

Atoli co do przeprowadzenia i rozpoznania spraw drobiazgowych (§. 448 p. c.) i skargi z po-

wodu naruszenia posiadania (§ 454 p. c.) obowiązują przepisy §§. 448 i 460 p. c.; naczelnik Trybunału poruczy przeprowadzenie rozprawy i rozpoznanie tego rodzaju spraw jednemu z członków Trybunału jako sędziemu udziałnemu. W tych sprawach strony nie będą zniewolone do ustanowienia adwokatów swoimi zastępcami.

Wydawanie nakazów zapłaty w postępowaniu upomniczem będzie należeć do przewodniczącego senatu.

Artykuł XV.

Ileć ustawy i rozporządzenia, których Norma jurysdykcyjna nie narusza, wspominają o sprawach sądownictwa rzeczowego, to się to zawsze do oznaczonych w §§. 81, 83 i 117 n. j. spraw odnosi.

Artykuł XVI.

Ojcowstwo dziecka nieślubnego w celu jego legitymacyi przez następne małżeństwo (§. 161 p. k. u. c.), ma być po śmierci mniemanego ojca, według postanowień ces. patentu z dn. 9. sierpnia 1859 r. Dz. ust. p. nr. 208, ustalone.

To samo obowiązuje w przypadkach, w których następne usunięcie przeszkody małżeńskiej albo bezwinną nieświadomość tejże, w celu legitymacyi narodzonego w małżeństwie dziecka, ma być ustalona (§. 160 p. k. u. c.)

Artykuł XVII.

Powszechna Ustawa o księgach gruntowych zawiera postanowienia, które pod względem właściwości Sądów dla pozwolenia wpisów hipotecznych na dobra nieruchome, jakoteż pod względem właściwości dla wszelkich czynności urzędowych odnośnie do ksiąg publicznych, obowiązują, chyba że co do szczegółowych aktów albo procederów odmienne przepisy istnieją.

Odrębne przepisy o prowadzeniu ksiąg górniczych i kolejowych, a w szczególności zawarte w nich postanowienia o właściwości sądowej, pozostaną nietkniętymi.

Artykuł XVIII.

Żaden Sąd zwyczajny nie odmówi, z powodu swej niewłaściwości, przyjęcia tego, co kto na mocy postanowień praw cywilnych u niego złoży.

Artykuł XIX.

Sprawy sporne, które w chwili, kiedy norma jurysdykcyjna obowiązywać zaczęła, już w sądach zawisły (für die am Tage des Inkrafttretens der Jurisdiktionsnorm bereits anhängigen Streitsachen), a według przepisów Ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną, zgodnie z dotychczasowymi przepisami procesowymi, dalej prowadzone i ukończone być winny, pozostaną w Sądach, dotychczas dla

nich prawnie właściwych, aż do prawomocnego ukończenia procesu; co w szczególności również obowiązuje pod względem właściwości dla postępowania w drugiej i trzeciej instancji.

Atoli przeciwko wyrokom, w powyższych procesach zapadłym, albo które zapadną po dniu, w którym Procedura cywilna wejdzie w życie, należy wniesć skargę nieważności, na te przypadki w art. LI u. z. p. c. przewidzianą, do Sądu, w §. 532 p. c. oznaczonego

Artykuł XX.

Sprawy, które w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, w sądach już wiśiały, a nadto, z mocy postanowień Ustawy zaprowadzającej procedurę cywilną albo na zasadzie układu stron (art. XLVII do XLIX u. z. p. c.), podług przepisów Procedury cywilnej mają być załatwione, pozostaną, mimo ich przeniesienia do nowego postępowania, w Sądach dotychczas dla nich prawnie właściwych, chyba ze tym Sądom, według przepisów Normy jurysdykcyjnej zbywa na przedmiotowej właściwości dla przeprowadzenia i rozstrzygnięcia procesu.

Artykuł XXI.

W dniu, w którym norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, osobne Sądy drobiazgowy w sprawach drobiazgowych zastanowią swe czyn-

ności; wiszące u nich sprawy przejdą do Sądów powiatowych, albo do Sądów powiatowych do spraw handlowych, w miejsce tamtych powstałych, i będą w nich załatwione zgodnie z przepisami Ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną.

Artykuł XXII.

Za wyjątkiem spraw opieki i kurateli będą wszystkie inne sprawy niesporne, w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zaczęła obowiązywać już w sądach wiszące, załatwione w Sądach, które według dotychczasowych przepisów prawnych były dla ich załatwienia właściwymi. Również będzie w tych sprawach zachowany tok instancyj zgodnie z dotychczasowymi przepisami prawnymi.

Sprawy opieki i kurateli w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, jeszcze wiszące, będą z urzędu przeniesione do Sądów, według tejże Normy odtąd dla nich właściwych.

Co się tyczy wiszących spraw spadkowych, to postanowienie ustępu pierwszego nie wyklucza delegacyi w myśl §. 31. Normy jurysdykcyjnej.

Artykuł XXIII.

Postanowienia artykułów XIII, XIV, XV, XVI i XVIII zaczną obowiązywać dopiero z chwilą, gdy Norma jurysdykcyjna wejdzie w życie.

Artykuł XXIV.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Ministrowi sprawiedliwości

Tenże wyda rozporządzenia, do zaprowadzenia i przeprowadzenia niniejszej Ustawy tudzież Normy jurysdykcyjnej potrzebne; o ile by zaś te rozporządzenia dotyczyły zakresu działania innych ministrów, wyda je Minister sprawiedliwości w porozumieniu z owymi ministrami.

Ischl, 1. sierpnia 1895.

Franciszek Józef r. w.

Kielmannsegg r. w.

Krall r. w.

USTAWA

*z dnia 1-go sierpnia 1895 r., Dz ust p m 111.
o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwy-
czajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysdykcyjna).*

Za zgodą obu Izb Rady Państwa rozporząd-
zam co następuje:

Część pierwsza.

O sądownictwie w ogólności.

Rozdział pierwszy.

O Sądach i organach sądowych.

Sady zwyczajne.

§. 1. O ile szczegółowe ustawy sądownic-
two w sprawach cywilnych innym władzom lub
organom nie przekazują, należy wykonywanie tego
sądownictwa do Sądów powiatowych, do Sądów po-
wiatowych do spraw handlowych i morskich, do

Sądów obwodowych i krajowych, do Sądów handlowych, do Sądów handlowych i morskich, do Sądów krajowych wyższych i do Najwyższego Trybunału sprawiedliwości (Sądy zwyczajne).

Stosunek instancyj sądowych.

§. 2. Do wykonywania tego Sądownictwa w pierwszej instancji są powołane: Sądy powiatowe, Sądy obwodowe i krajowe, Sądy handlowe, tudzież Sądy handlowe i morskie.

Do sądenia spraw handlowych i morskich będą we wszystkich miejscowościach, gdzie się samoistny Sąd handlowy albo Sąd handlowy i morski znajduje, osobne Sądy powiatowe do spraw handlowych i morskich ustanowione. Droga rozporządzeń mogą być Sądy powiatowe do spraw handlowych i morskich także w innych miejscowościach zaprowadzone.

§. 3. W dalszym toku prawnym sprawa przeciwko wyrokowi i uchwałom Sądów powiatowych (apelacya, rekurs) idzie w drugiej instancji do Sądów obwodowych i krajowych. Jednakowoż apelacya od wyroku Sądu powiatowego, który tenże w zakresie sądownictwa handlowego albo morskiego, lub też sądownictwa w sprawach górniczych ferował, i to wyraźnie w wyroku zazna-

czył, idzie do Sądów handlowych, do Sądów handlowych i morskich, do senatów handlowych, albo do senatów, które w Sądach obwodowych i krajowych do wykonywania sądownictwa w sprawach górniczych są powołane.

W trzeciej instancji środki prawne, wniesione od wyroków i uchwał Sądów powiatowych (rewizya, rekurs), Najwyższy Trybunał sprawiedliwości rozpoznawać będzie.

§. 4. W dalszym toku prawnym, po wyroku i uchwale, w Sądzie obwodowym i krajowym albo też w Sądzie handlowym zapadłej, pójdzie sprawa w instancji drugiej (apelacya, rekurs), do Sądów krajowych wyższych, a w trzeciej instancji (rewizya, rekurs), do Najwyższego Trybunału sprawiedliwości.

Sprawowanie sądownictwa w Sądach zwyczajnych.

§. 5. W Sądach powiatowych należy wykonywanie sądownictwa do jednego lub kilku sędziów udzielnych (Einzelrichter).

Tymi sędziami udzielnymi są: naczelnik Sądu powiatowego (sędzia powiatowy), i ci urzędnicy sędziowscy Sądu powiatowego, do sprawowania urzędu sędziowskiego uzdatnieni, których naczelnik przełożonego Sądu krajowego wyższego

upoważnił do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego w cywilnych sprawach spornych albo w sprawach sądownictwa dobrowolnego w tymże samym Sądzie powiatowym.

Naczelnik przełożonego Sądu krajowego wyższego może samoistne sprawowanie wszystkich czynności urzędowych danego Sądu powiatowego w zakresie wykonania egzekucyi i spraw hipotecznych, o ile jedne i drugie do Sądów powiatowych należą, jednemu lub kilku urzędnikom sędziowskim, do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego upoważnionym, w ten sposób powierzyć, że oni w tym Sądzie wyłącznie owe czynności załatwiać będą.

Sądom powiatowym, znajdującym się w miejscu siedziby Sądu obwodowego lub krajowego, przydzieli naczelnik owego Sądu obwodowego albo krajowego, urzędników sędziowskich, ilu potrzeba, z góna urzędników sędziowskich Trybunału, do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego upoważnionych.

§. 6. W miejscach siedziby samoistnego Sądu handlowego albo Sądu handlowego i morskiego, wybierze prezydent owych Sądów sędziów dla Sądów powiatowych, w §. 2 ust. 2 wymienionych, z gróna urzędników sędziowskich Trybunału, do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego upoważnionych.

Po za tym przypadkiem, obowiązują w sprawach obsadzenia wymienionych sądów powiatowych, w miejscu siedziby Sądu obwodowego albo krajowego istniejących, przepisy §. 5.

§. 7. O ile Procedura cywilna albo przepisy o wewnętrznem urządzeniu Sądów i porządku czynności sądowych inaczej nie stanowią, sprawują jurysdykcyę w Sądach obwodowych, krajowych i handlowych, senaty, które się zawsze składają z przewodniczącego i dwóch członków, bez względu na to, czyli te Sądy orzekają w pierwszej lub też w drugiej instancyi.

W samoistnych Sądach handlowych, albo w tych Sądach obwodowych i krajowych, którym służy sądownictwo w sprawach handlowych albo morskich lub też w sprawach górniczych, bez względu na to, czyli tenże Sąd sprawę sporną w pierwszej lub w drugiej instancyi sądzi, zajmie w senacie miejsce jednego członka, fachowy sędzia obywatelski (Laienrichter) stanu kupieckiego (senat handlowy) albo z kół fachowych marynarzy (senat morski) lub górników (senat górniczy) przybrany. We wszystkich innych przypadkach, składają się senaty Sądów obwodowych i krajowych z urzędników sędziowskich, do sprawowania urzędu sędziowskiego uzdolnionych.

Naczelnik Sądu obwodowego albo krajowego może z pomiędzy członków swojego Trybunału, zamianować sędziów udzielných, którzy wniesione do Trybunału podania w sprawach amortyzacyjnych i hipotecznych, tudzież prośby o dozwolenie egzekucyi, bez poprzedniej narady senackiej, samoistnie załatwiać będą. Szczegółowe o tem przepisy, będą wydane drogą rozporządzeń.

Weksłowe nakazy płatnicze i nakazy ubezpieczenia weksłowego, zawsze ustanowieni do tego członkowie Trybunału w charakterze sędziów udzielných wydawać będą.

§. 8. O ile przepisy o wewnętrznem urządzeniu Sądów i porządku czynności sądowych inaczej nie stanowią, należy sprawowanie sądownictwa cywilnego w Sądach krajowych wyższych do senatów, złożonych z przewodniczącego i czterech sędziów.

Osobny statut określi, jakim porządkiem Najwyższy Trybunał sprawiedliwości sądownictwo w sprawach cywilnych wykonywać będzie.

Narada i głosowania.

§. 9. Senaty Trybunałów, przed którymi odbywają się rozprawy w sprawach cywilnych, albo które rozstrzygają sprawy, samemu Sądowi za-

strzeżone, nie mogą, wliczając przewodniczącego, składać się z mniejszej ilości głosujących, aniżeli jest postanowiona w §§. 7 i 8.

Do rozpraw, dłuższy czas trwających, wolno przewodniczącemu przybrać sędziów uzupełniających (*Erganzungsrichter*), którzy biorą udział w rozprawie i zajmą w niej miejsce członka, który ze senatu wystąpił.

§. 10. Przewodniczący kieruje głosowaniem, a naradą wtedy, gdy się przed głosowaniem odbyła.

Jeżeli jest ustanowiony sprawozdawca, tenże nasamprzód głosuje; przewodniczący bierze taki sam udział w kreskowaniu jak każdy inny członek senatu i głos swój na końcu daje. Po za tem rangą starsi sędziowie głosują przed młodszymi. Fachowy sędzia obywatelski daje swój głos bezpośrednio po sprawozdawcy, albo też, gdy go niema, przed innymi członkami senatu.

§. 11. Sędziemu nie wolno odmówić głosu w kwestyi, do uchwały przedstawionej; co się szczególnie odnosi do sędziego, który w głosowaniu nad kwestyą wstępną pozostał w mniejszości.

Przedewszystkiem odbywa się głosowanie w kwestyi właściwości sądu, tudzież potrzeby uzupełnienia postępowania i w innych kwestyach wstępnych. Jeżeli w sprawie głównej kilka rozsz-

czeń rozpoznać wypadnie, odbędzie się głosowanie nad każdym roszczeniem z osobna.

§. 12. Uchwały Sądu zapadają bezwzględna większością głosów, to znaczy, że do każdej uchwały potrzeba więcej aniżeli połowy wszystkich głosów.

Jeżeliby się przytem nadarzyły trudności, które powtórnem kolejnem zapytaniem głosujących o ich zdania, w każdej kwestyi oddzielnie, nie mogły być usunięte, natenczas przewodniczący każdą kwestyę, w której ma zapaść uchwała, na szczegółowe a dla rozpoznania sprawy stanowe punkta rozdzieli, i tym trybem odpowiednie głosowanie nad każdym takim punktem z osobna zarządzając, doprowadzi do tego, ażeby się w przedmiocie rozprawy większość głosów dla powzięcia decyzji skupiła.

Jeżeliby co do uchwalić się mających sum pieniężnych, więcej niż dwa zdania się utworzyły, a żadne z nich większości nie otrzymało, natenczas głosy, dane na rzecz największej sumy tak długo się doliczają do głosów, które padły na mniejsze ale tamtej najbliższe sumy, aż się bezwzględna większość okaże.

§. 13. W kwestyi różnicy zdań, powstałej co do tego, ażali przewodniczący ogłosił uchwałę zgodnie z wypadkami głosowania, rozstrzyga senat.

§ 14. Przebieg narady i głosowania zapisuje się w osobnym protokole. Sposób prowadzenia takowego określają przepisy o wewnętrznem urządzeniu sądów i porządku czynności sądowych.

Protokoliści.

§ 15. Osoby, używane do prowadzenia protokołu i innych sądowych czynności urzędowych, muszą być zaprzysiężone.

Kancelarya sądowa.

§ 16. W każdym sądzie istnieje kancelarya sądowa. Do niej należy przyjmowanie aktów, które do sądu weszły, wygotowanie sądowych rozstrzygnięć i innych załatwień, wykonanie doręczeń i zawezwań, przechowywanie aktów sądowych, jakoteż przedsiębranie wszelkich innych czynności urzędowych, które ustawy lub rozporządzenia jej przydzielają.

Z etatu osobowego kancelaryi sądowej mogą być również wzięte osoby, potrzebne do pisania protokołów.

Organa wykonawcze.

§ 17. W szczegółowych sądach i w miarę potrzeby wolno ustanowić osobnych urzędników egzekucyjnych do przedsiębrania czynności egzekucyjnych.

W Sądach, nie mających urzędników egzekucyjnych, woźni sądowi albo inne, ustawą do tego powołane organa, czynności egzekucyjne, organom egzekucyjnym zastrzeżone, spełniać będą.

§. 18. Naczelnikami i kierownikami kancelaryi sądowej wolno mianować li osoby, które szkoły średnie ukończyły i świadectwem egzaminu z dobrym postępem wykazały, że posiadają wiadomości szczegółowe, dla tego rodzaju urzędu potrzebne. Przepisy o przedmiotach i urządzeniu tego egzaminu, jakoteż o składzie komisji egzaminacyjnej, będą wydane drogą rozporządzenia. Egzamin ten obejmie również potrzebne do sprawowania urzędu wiadomości prawne.

Urzędnicy egzekucyjni są obowiązani do złożenia kaucyi w ilości rocznej płacy, według przepisów o kaucyach służbowych.

Rozdział drugi

Nieprzyjęcie sędziów i innych organów sądowych.

Nieprzyjęcie sędziów.

§. 19. W sprawach cywilnych wolno nie przyjąć sędziego:

1) z powodu, że go w odnośnym przypadku prawo od wykonywania aktów sędziowskich wyłącza;

2) z powodu, że zachodzi dostateczna przyczyna wątpić o jego bezstronności.

§. 20. W zakresie sądownictwa cywilnego, sędzia jest wyłączony od sprawowania urzędu sędziowskiego:

1) w sprawach, w których on sam jest stroną, albo do jednej ze stron w stosunku współuprawnionego albo spółobowiązanego zostaje, lub też ma względem niej obowiązek dania regresu;

2) w sprawach zony albo krewnych lub powinowatych w linii prostej, albo też osób, z którymi w linii ubocznej aż do czwartego stopnia jest spokrewniony lub do drugiego spowinowacony;

3) w sprawach rodziców przybranych albo wychowawców, dzieci przybranych albo wychowawców, pupilów i oddanych jego pieczy;

4) w sprawach, dla których był albo jest jeszcze upoważnionym od jednej ze stron;

5) w sprawach, w których w Sądzie niższym brał udział w wydaniu zaczepionego wyroku albo uchwały.

§. 21. Prawo nieprzyjęcia wolno wykonać każdej stronie, i nie ma różnicy, czyli ze względu

na zachodzące stosunki niebezpieczeństwo dla samej strony nieprzyjmującej istnieje czyli dla jej przeciwnika.

Nie wolno stronie nie przyjąć sędziego z obawy stronności, jeżeli się wdała w rozprawę albo czyniła wnioski przed sędzią stronnym, nie robiąc użytku z przyczyny nieprzyjęcia, która jej była wiadomą.

§ 22. Nieprzyjęcie sędziego oznajmia się Sądowi, do którego nieprzyjęty sędzia należy, na piśmie albo ustnie do protokołu. Zarazem trzeba dokładnie oznaczyć okoliczności, nieprzyjęcie uzasadniające.

Nieprzyjęty sędzia winien odpowiedzieć na takie oświadczenie strony.

Strona, nieprzyjmująca sędziego z obawy stronności, powinna uprawdopodobnić te przyczyny nieprzyjęcia, którym sędzia ten zaprzeczył. Jeżeli strona z obawy stronności nie przyjmuje sędziego, przed którym już się przedtem wdała w rozprawę albo czyniła wnioski, winna zarazem wiarogodnie wykazać, że przyczyna nieprzyjęcia albo dopiero później powstała albo też dopiero później doszła do jej wiadomości.

Naprowadzone przez stronę przyczyny wyłączenia zawsze z urzędu winny być sprawdzone.

§. 23. Jeżeli nieprzyjęty sędzia należał do Sądu powiatowego, natenczas przełożony Sąd obwodowy, krajowy albo handlowy sprawę nieprzyjęcia rozstrzygnie; gdyby zaś ów sędzia należał do Trybunału, ten sam Trybunał; atoli gdyby na skutek usunięcia się tego sędziego Trybunał dla braku kompletu nie mógł powziąć uchwały, rozstrzygnie tę sprawę Trybunał, w toku instancyi tamtemu przełożony.

§. 24. Sąd rozstrzygnie sprawę nieprzyjęcia sędziego uchwałą, bez poprzedniej ustnej rozprawy; wolno jednak Sadowi orzekającemu przed uchwałą zarządzić wszelkie wyjaśniające dochodzenia i przesłuchania, które mu się wydadzą potrzebnymi.

Rozstrzygnięcie, uwzględniające nieprzyjęcie sędziego, nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym. Rozstrzygnięcie to będzie z urzędu zakomunikowane naczelnikowi Sądu, do którego nieprzyjęty sędzia należy; a gdyby nim był naczelnik Sądu powiatowego, naczelnikowi Trybunału, dla sprawy nieprzyjęcia właściwego; w razie nieprzyjęcia prezydenta Trybunału, należy odnośne rozstrzygnięcie podać do wiadomości zastępcy prezydenta tego samego Trybunału; a gdyby nieprzyjęcie obejmowało prezydenta i wszystkich członków jego Trybunału, przedłoży się owe

rozstrzygnięcie prezydentowi Trybunału, w toku instancyi tamtemu przełożonego.

§. 25. Aż do prawomocnego załatwienia prośby o nieprzyjęcie sędziego, wolno sędziemu nieprzyjętemu przedsiębrać tylko czynności, niecierpiące zwłoki.

W przypadkach uwzględnienia nieprzyjęcia, osoby, którym w myśl §. 24. ust. 2. rozstrzygnięcie powyższe oznajmiono, zarządzają bezzwłocznie co potrzeba, ażeby powołaniem sędziego do sprawowania urzędu sędziowskiego w odnośnej sprawie zdadnego, ile możności jak najrychlej została usunięta przeszkoda w podjęciu postępowania albo w załatwieniu sprawy.

Nieprzyjęcie innych organów sądowych.

§. 26. Przepisy o nieprzyjęciu sędziego będą również stosowane do protokolistów, do funkcyjnaryuszy kancelaryi sądowej i do urzędników egzekucyjnych, o ile te osoby działają jako organa dla doręczeń i dla pisemnych poświadczeń (Beurkundungsorgane) albo jako organa wykonawcze; do orzekania o nieprzyjęciu w tych przypadkach jest powołany naczelnik Sądu, mający nadzór urzędowy nad tymi organami.

Rozstrzygnięcie to nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

§. 27. Organa sądowe, do których się poprzedzające przepisy nie odnoszą, gdy się znajdują w stosunkach, sędziego od sprawowania urzędu wyłączających, doniosą o tem naczelnikowi sądu.

Naczelnik Sądu, w charakterze kierownika urzędu, postanowi w każdym szczegółowym przypadku o tem, czyli taki organ ma się uchylić od urzędowania.

Rozdział trzeci.

O właściwości.

Wyznaczenie Sądu właściwego przez Najwyższy Trybunał sprawiedliwości.

§. 28. Jeżeli sprawa cywilna wprowadzie sądownictwu swojskiemu podlega, atoli co do niej u Sądów swojskich albo braknie warunków właściwości miejscowej, niniejszą ustawą wymaganych, albo takowe nie dadzą się wysledzić, natenczas Najwyższy Trybunał sprawiedliwości z pomiędzy kilku Sądów, dla odnośnej sprawy przedmiotowo właściwych, jeden Sąd wyznaczy,

który dla niej odtąd za miejscowo właściwy poczytany będzie.

W sprawach cywilnych spornych, nastąpi takie wyznaczenie, na wniosek strony; zresztą zaś z urzędu.

Czas trwania właściwości sądowej.

§. 29. Jeżeliby okoliczności, które w chwili wprowadzenia postępowania dla oznaczenia właściwości danego Sądu były decydującymi, w ciągu procesu się zmieniły, Sąd ów mimo to zachowa swą właściwość aż do końca sprawy, która prawidłowo u niego zawisła (welche rechtmassigerweise bei demselben anhangig wurde). Wszelako to się nie stosuje do takich zmian, na skutek których sprawa została odjęta jurysdykcji sądów swojskich albo też jurysdykcji sądów zwyczajnych.

Delegacja.

§. 30. Jeżeli Sąd w wykonywaniu sądownictwa natrafi na przeszkodę, polegającą na jednej z przyczyn w §. 19 przewidzianych, doniesie o niej sądowi, w toku instancyi nad nim wyższemu, który w takim razie dla odpowiedniej sprawy inny sąd tej samej kategorii do jej przeprowadzenia i rozpoznania wyznaczy.

§. 31. Sąd krajowy wyższy, w okręgu którego Sąd właściwy się znajduje, mocen jest, w miejsce tegoż inny sąd swojego okręgu, ale tej samej kategorii, do przeprowadzania i rozpoznania danej sprawy wyznaczyć, gdy ma powody uważać takie zarządzenie za odpowiednie celowi; w tych samych warunkach, wolno należąca do Sądu powiatowego pertraktację spadku albo sprawowanie władzy opiekunczej lub kuratelarnej przekazać Trybunałowi pierwszej instancji

Delegacya z jednego okręgu apelacyjnego do innego, jest zastrzeżona Najwyższemu Trybunałowi sprawiedliwości.

Prośba o delegację nie wstrzymuje postępowania. Sąd ją rozstrzygnie bez poprzedniej ustnej rozprawy. Przedtem atoli mają być wezwane: Sąd, któryby sam przez się do przeprowadzenia i rozpoznania sprawy był właściwym, a zarazem też strony, ażeby w oznaczonym terminie udzieliły potrzebnych wyjaśnień.

Ograniczenie właściwości do okręgu sądowego.

§. 32. Każdy Sąd urząd swój we własnym zakresie działania i na terytorjum swojego okręgu sam sprawować będzie. Jednakowoż mając doręczyć lub dokonać jaką inną czynność sądową w budynkach wojskowych lub obrony krajowej,

wojskiem lub milicją krajową obsadzonych, należy przedtem zawiadomić o tem komendanta i przybrać do tego osobę wojskową lub osobę obrony krajowej, w tym celu od komendanta przydaną.

Przy doręczaniu osobom z prawem zakrajowości, tudzież innym osobom, podlegającym urzędowi Naczelnego Marszałka dworu, jakoteż przy wykonywaniu innych czynności, dotyczących się osób wymienionych, należy używać pośrednictwa Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu, a w razie potrzeby, Ministerium domu cesarskiego i spraw zagranicznych

Tego samego proceduru należy przestrzegać, gdy przeciwko osobom, zwyczajnym Sądom podlegającym, wypadnie wykonać jaki akt sądowy w cesarskich zabudowaniach dworskich albo w mieszkaniach członków Domu cesarskiego lub też osób z prawem zakrajowości.

§. 33. Wyjątkowo, gdy zachodzi niebezpieczeństwo ze zwłoki, albo akt sądowy po za okręgiem sądowym ma być dokonany, wolno Sądowi w celu spełnienia czynności urzędowej przekroczyć granice swego okręgu, ale nigdy mu nie wolno przekroczyć granic Państwa. Sąd okręgu, gdzie czynność urzędowa w powyższych warunkach się spełnia, ma być o tem powiadomiony.

Przekazanie szczegółowych czynności przewodniczącemu albo sędziemu wyznaczonemu.

§. 34. Jedynie w przypadkach, prawnie postanowionych i w przepisach o wewnętrznym urządzeniu Sądów i porządku czynności sądowych określonych, dozwolonem jest przedsięwzięcie czynności sądowych prezydentowi Trybunału albo przewodniczącemu senatu, przeprowadzeniem i rozpoznaniem sprawy zajętego, albo też poruczenie czynności sądowych jednemu z członków senatu albo Sądu właściwego (sędzia wyznaczony).

Poruczenie czynności sądowych członkom senatu albo członkom Sądu właściwego służy jedynie senatowi, do przeprowadzenia i rozpoznania sprawy powołanemu, chyba że odnośne przepisy co innego w tej mierze stanowią, a w szczególności, gdy przewodniczący senatu do takiego poruczenia wyraźnie jest upoważniony.

§. 35. W postępowaniu trybunalskiem należy sędziowskie czynności urzędowe poruczyć sędziemu wyznaczonemu, gdy one mają być dopełnione poza ustną rozprawą lub posiedzeniem senatu, a zarazem niema podstawy do wezwania innego Sądu.

O ile ustawa inaczej nie przepisuje, mocen jest Sąd wyznaczający zmienić uchwały sędziego

wyznaczonego, na wniosek lub z urzędu. Jednakowoż przedtem przeprowadzi Sąd dochodzenia, do wyjaśnienia stanu sprawy potrzebne.

Poruczenie wykonania czynności urzędowych innemu Sądowi.

§. 36. Jeżeli to szczegółowe przepisy prawne nakazują, albo w celu łatwiejszego traktowania sprawy, lub też dla zaoszczędzenia zbyt znacznych kosztów, poruczy Sąd obwodowy, krajowy, handlowy, albo Sąd handlowy i morski, czynności urzędowe, według §. 32. ust. 1. do niego samego należące, jednemu ze Sądów powiatowych swojego okręgu trybunalskiego

W celu wykonania czynności urzędowej poza swoim okręgiem (pomoc prawna), uda się Sąd sprawy wiszącej do tego Sądu, w okręgu którego czynność ma być dokonana.

Poruczając wykonanie aktów urzędowych innemu Sądowi (sędzia wezwany), należy do niego wystosować odpowiednie wezwanie. Wzywając o to Sąd zagraniczny, należy przy tem zachować odnosne szczegółowe postanowienia (traktaty państwowe, oświadczenia Rządów, rozporządzenia ministeryalne).

Pomoc prawna na wezwanie Sądów swojskich.

§. 37. Pod niniejszem prawem istniejące Sądy mają obowiązek dawać sobie wzajemnie pomoc prawną.

Na obszarze, na którym niniejsza ustawa obowiązuje, należy o pomoc prawną wezwać Sąd powiatowy, w okręgu którego czynność urzędowa ma być wykonana, chyba że w danym przypadku co innego jest postanowionem. Wezwanie o dokonanie wpisu do księgi publicznej albo o dopełnienie czynności, którą jedynie ściśle oznaczony Trybunał wykonać jest upowazniony, ma być wysłane do Sądu, w którym się znajduje wykaz dla wpisu przeznaczony, albo który w ogóle do wykonania takiej czynności jest powołany.

Sędzia wezwany odrzuci wezwanie, gdy mu dla odnośnej czynności braknie właściwości miejscowej.

Pomoc prawna na żądanie Sądów zagranicznych

§. 38. Pozostające pod panowaniem prawa niniejszego Sądy będą na żądanie dawały pomoc prawną Sądom zagranicznym, o ile odnoszące się do tej materii przepisy szczegółowe (traktaty państwowe, oświadczenia Rządów, rozporządzenia ministerjalne) nie są temu przeciwnie.

Należy odmówić pomocy prawnej:

1) gdy Sąd wzywający zażądał czynności, która według postanowień, w obrębie państwa obowiązujących, do zakresu urzędowego Sądów nie należy; gdyby zażądana czynność wchodziła w zakres działania innych władz swojskich, może Sąd wezwany przesłać otrzymane wezwanie władzy kompetentnej;

2) gdy przepisy, Sądy swojskie obowiązujące, wykonania takiej czynności wzbraniają;

3) gdy wzajemność nie jest zachowana. Jeżeli Sąd wezwany ma wątpliwość pod względem zachowania wzajemności, zasięgnie co do tego deklaracji ministra sprawiedliwości, która będzie dlań obowiązującą.

§. 39. Żądana pomoc prawna ma być udzielona zgodnie z przepisami, Sąd wezwany obowiązującymi. O ile na to owe przepisy pozwalają, Sąd wezwany, z własnego popędu (*von Amtswegen*), zarządzi i rozporządzi co do spełnienia wezwania potrzeba

Udzielając pomocy prawnej, wolno odstąpić od obowiązujących w państwie ustaw, ale jedynie wtedy, gdy wezwanie domaga się wyraźnie zachowania procederu, prawem zagranicznym opisanego a proceder taki żadnym przepisem prawa swojskiego nie jest wzbroniony.

§. 40. Jeżeli Sąd wezwany odmówi pomocy prawnej, albo jeżeli z powodu jej udzielenia, między Sądem wzywającym a wezwanym, różnica zdań o jej wykonanie lub też pod innymi względami, powstanie, natenczas Sąd krajowy wyższy, Sądowi wezwanemu przełożony, na prośbę wzywającego Sądu zagranicznego albo innego do takiej prośby upoważnionego organu zagranicznego, orzeknie o prawności odmowy i w ogóle o każdej z owego nieporozumienia powstałej kwestyi, nie odbywając przedtem rozprawy ustnej.

Badanie właściwości.

§. 41. Sąd zbada z urzędu swoją właściwość, gdy jaka sprawa sporna albo sprawa dobrowolnego sądownictwa u niego zawisła (anhangig wird).

W cywilnych sprawach spornych podstawą do tego badania jest to, co w tym celu powód przedstawił, chyba że Sąd wie o nieprawdziwości podań powoda.

Nie będąc związanym podaniami stron, Sąd warunki, o jego właściwości stanowiące, w następujących sprawach z urzędu badać będzie: w cywilnych sprawach niespornych, dalej w postępowaniu egzekucyjnem, jakoteż w przypadkach, gdy ma przyzwolić na tymczasowe zarządzenie

albo orzec upadłość. Wolno mu przytem zażądać wszelkich potrzebnych wyjaśnień od uczestników sprawy (Betheiligte).

§. 42. Jeżeli sprawa już wisząca jest wyjęta z pod jurysdykcji Sądów swojskich albo też Sądów zwyczajnych, natenczas Sąd, do którego się w tej sprawie zwrócono (das angerufene Gericht), w jakimkolwiek bądź okresie postępowania niewłaściwość swoją i nieważność postępowania poprzedniego, natychmiast we formie uchwały orzeknie. Tak samo postąpi sobie Sąd wyższej instancyi, gdy brak ten dopiero u niego na jaw wyjdzie.

Jeżeli ta wadliwość dopiero po prawomocnem zakończeniu postępowania na jaw wyjdzie, natenczas Najwyższy Trybunał sprawiedliwości, na odpowiedni wniosek Najwyższej Władzy administracyjnej, nieważność odbytego postępowania sądowego orzeknie.

Sąd nie może wydać orzeczenia po myśli ustępów 1. i 2., jeżeli pod względem przyczyny nieważności, ciągle jeszcze obowiązujące rozstrzygnięcie tego samego lub jakiego innego Sądu, temu się sprzeciwia.

Przepisy ust. 1. i 3. będą również stosowane w przypadkach, gdy sprawa, nie będąca przedmiotem sądownictwa dobrowolnego, jako

sprawa niesporna u Sądu zawisła (im Verfahren ausser Streitsachen bei Gericht anhangig gemacht wurde).

§. 43. Sąd, do którego się strona udała, (angeforderte Gericht) odrzuci skargę z urzędu, gdy się uzna dla niej niewłaściwym z innych przyczyn aniżeli w §. 42 naprowadzonych (§. 41. ust. 2.). Jednakowoż, gdyby na skargę ustna rozprawa już była rozpisana, wolno Sądowi uznać siebie niewłaściwym li w przypadku, gdy pozwany, w czasie należyty, zarzucił niewłaściwość albo gdy według przepisów niniejszej ustawy, Sąd dla odnośnej sprawy, nawet na skutek wyraźnego układu stron, nie może się stać właściwym.

Orzeczenie w tej mierze zapadnie we formie uchwały.

§. 44. Sąd, w którym sprawę poruszono (angeforderte Gericht) w jakimkolwiek bądź okresie postępowania, z urzędu albo na wniosek, niewłaściwość swoją we formie uchwały orzeknie, gdy dla sprawy sądownictwa dobrowolnego, dla postępowania egzekucyjnego albo tymczasowego zarządzenia, niemniej dla postępowania konkursowego, inny Sąd jest właściwym; Sąd ten przekaże sprawę Sądowi właściwemu, jeżeli w szczegółowym przypadku i w danych warunkach, Sąd właściwy może być oznaczony.

O tej uchwale przekazującej, która zapadnie bez poprzedniej rozprawy ustnej, będą strony powiadomione.

Sąd, który orzekł swą niewłaściwość ale nie powziął uchwały przekazania sprawy innemu Sądowi, może aż do prawomocności swego orzeczenia wydać wszelkie zarządzenia, dla obrony interesów publicznych i dla bezpieczeństwa stron potrzebne, albo celom postępowania odpowiednie.

§. 45. Nie wolno zaczepiać uchwały Trybunału pierwszej instancji o jego przedmiotowej właściwości, z powodu, że dla tego procesu właściwość Sądu powiatowego jest uzasadniona.

Tak samo, nie wolno zaczepiać rozstrzygnięć Sądu powiatowego, albo istniejącego w tegoż okręgu odrębnego Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich, ani z powodu, że sprawa nie należy do Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich, lecz do pospolitego Sądu powiatowego, ani też z powodu, że sprawa nie należy do tego ostatniego Sądu, lecz do zakresu działania Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich

§. 46. Orzeczenie sądowe, na mocy przepisów o właściwości przedmiotowej Sądów zapadłe, niewłaściwość danego Sądu prawomocnie wypo-

wiadające, obowiązuje każdy Sąd, w którymby ta sprawa w przyszłości zawisła (bei welchem die Rechtssache in der Folge anhängig wird).

Jeżeli Sąd powiatowy swą niewłaściwość ze względu na wartość przedmiotu spornego orzekł, wolno jeszcze przed prawomocnością uchwały wnieść sprawę do Trybunału pierwszej instancji, na skutek czego rozstrzygnięcie Sądu powiatowego w materji właściwości tak długo Trybunał obowiązywać będzie, aż je zmieni instancja wyższa.

Tej samej zasady należy się trzymać w przypadkach, gdy sprawę ze Sądu handlowego albo ze senatu, do sądenia spraw handlowych i morskich lub też górniczych powołanego, jako tam nie-należącą, przeniesiono do Sądu albo do senatu, którym służy sądownictwo pospolite, albo gdy ten ostatni Sąd albo senat, ze względu na postanowienia §§ 51. i 53., swą niewłaściwość orzekł.

Sprawy o właściwość między Sądami swojskimi.

§. 47. Spory między Sądami pierwszej instancji o właściwość dla szczegółowo określonej sprawy, sędzi Sąd instancji wyższej, tamtym spólnie przełożony.

Rozstrzygnięcie zapadnie na wniosek jednej strony albo na doniesienie jednego ze Sądów w tej

sprawie udział mających, we formie uchwały, która zapadnie bez poprzedniej ustnej rozprawy; jednak wolno Sądowi orzekającemu przedtem zażądać potrzebnych wyjaśnień tak od Sądów, które dla sprawy uznały się właściwymi lub niewłaściwymi, jakoteż od stron spór wiodących, zakreślając zarazem termin do nadesłania odpowiednich oświadczeń.

Rozstrzygnięcie to, nie mogące być zaczepione żadnym środkiem prawnym, należy stronom oznajmić za pośrednictwem Sądu, za właściwy uznanego.

Sąd, do rozpoznania sporu w wyższej instancji powołany, może wydać zarządzenia, w międzyczasie dla obrony interesów publicznych, albo dla bezpieczeństwa stron potrzebne, lub też celowi postępowania odpowiadające.

Spory o właściwość między Sądami zagranicznymi.

§. 48. O sporze kompetencyjnym między Sądami swojskimi a Sądami lub władzami zagranicznymi, ma być uczynione doniesienie Ministrowi sprawiedliwości. Aż do deklaracyi Ministra w kwestyi odpowiedniego zachowania się Sądów swojskich w stosunkach z innemi państwami, ograniczą się te Sądy do takich zarządzeń, jakich nagłęga potrzeba zachodzi w celu obrony

interesów publicznych albo ubezpieczenia stron lub też ze względu na cel postępowania.

Deklaracya Ministra sprawiedliwości obowiązuje Sąd swojski.

Część druga.

O sądownictwie w sprawach spornych.

Rozdział pierwszy.

Właściwość przedmiotowa.

Sądy powiatowe.

§. 49. Do Sądów powiatowych należą:

1) spory o roszczenia majątkowe, także w postępowaniu nakazowem traktować się mające, gdy przedmiot sporny, w pieniądzach lub pod względem wartości pieniężnej, nie przewyższa kwoty pięciuset złotych, a sprawy nie są tego rodzaju, że bez względu na wartość przedmiotu spornego, Trybunałom pierwszej instancyi są przekazane.

Bez względu na wartość przedmiotu spornego tutaj należą:

2) sprawy o ojcostwo dziecka nieślubnego i o prawne obowiązki ojca nieślubnego wobec matki i dziecka samego;

3) sprawy o rozgraniczenie i sprostowanie granic dóbr nieruchomości, jakoteż spory o służebność mieszkania, tudzież z wymowy pochodzące;

4) spory z powodu naruszenia posiadania, gdy żądanie skargi opiewa 1) na ochronę i przywrócenie ostatniego faktycznego posiadania;

5) wszystkie spory z kontraktów najmu i dzierżawy, n emniej spory z umowy, w §. 1103. p. k. ust. cyw. opisanej, o ile się nie tyczą ani istnienia takiej umowy ani zapłaty czynszu; spory z powodu wypowiedzenia, oddania albo odebrania rzeczy dzierzawionych albo najętych, lub też w myśl §. 1103. p. k. u. c. w używanie oddanych; nakoniec, spory z powodu zatrzymania nieruchomości, które komornik albo dzierżawca do mieszkania albo na grunt sprowadził, lub też które w ogóle wynajmującemu albo wydzierżawiającemu, za komorne lub dzierżawne odpowiadają;

6) niewyjęte z pod jurysdykcji Sądów zwyczajnych sprawy ze stosunków służbowych i najmu usług, między służbodawcą i służącymi, tudzież innemi osobami, zostającymi w stosunku służbowym, a należącymi do domowników służbodawcy; spory między gospodarzami rolnymi i lasowymi z jednej, a ich pomocnikami przy roli lub w lesie, albo też najemnikami dziennymi, z drugiej strony; następnie, spory między posiadaczami zakładu

górniczego i wszystkimi innymi pracodawcami, z jednej, a zatrudnionymi w ich zakładach wermistrzami, pomocnikami, robotnikami albo uczniami, z drugiej strony; w końcu, spory ze stosunków służbowych załogi okrętowej;

7) spory o zobowiązania ze stosunków między patronami okrętu, szyprami, flisakami, przewoźnikami albo gospodarzami, z jednej, a dającymi zlecenie, podróżnymi i gośćmi z drugiej strony;

8) spory z powodu wad u zwierząt.

Również do zakresu działania Sądów powiatowych należą zarządzenia na sądowe wypowiedzenia kontraktów najmu i dzierżawy oznaczonych w ust. 5 przedmiotów, niemniej wydawanie nakazów odbioru lub oddania owych przedmiotów najmu i dzierżawy, tudzież przyjmowanie deklaracji morskich.

Trybunały pierwszej instancji.

§. 50. Do Trybunałów pierwszej instancji należą wszystkie sprawy cywilne, które nie są przydzielone Sądom powiatowym.

Trybunały pierwszej instancji są wyłącznie właściwymi dla następujących spraw:

1) dla sporów o uznanie lub zaprzeczenie ślubnego pochodzenia;

2) dla sporów o niedobrowolną separację; dla sporów rozwodowych, tudzież o unieważnienie małżeństwa;

3) dla wszystkich innych sporów ze stosunków wzajemnych między małżonkami albo ze stosunków między rodzicami a dziećmi, o ile te stosunki nie są wyłącznie majątkowymi, chyba że z mocy przepisów ustawowych sprawy te w postępowaniu w sprawach niespornych załatwione być winny;

4) dla sporów o następstwo w ordynacyach albo też o inne roszczenia, ze stosunków ordynackich wynikłe;

5) dla sporów lennych.

Sądy handlowe.

§. 51. Jeżeli przedmiot sporny, w pieniądzech albo pod względem wartości pieniężnej, kwotę pięciuset złotych przewyższa, należą do samoistnych Sądów handlowych, albo też do Sądów handlowych i morskich:

1) spory z interesów handlowych, gdy skarga jest wymierzona przeciwko spółce handlowej albo kupcowi rejestrowemu, albo też przeciwko zarejestrowanemu stowarzyszeniu zarobkowemu i gospodarczemu, a zarazem interes jest handlowym po stronie pozwanego;

2) spory w sprawach handlowych, określonych w §. 39 Ustawy zaprowadzającej ustawę handlową z dnia 17. grudnia 1862 r. Dz. ust. p. z r. 1863 nr. 1.

Bez względu na wartość przedmiotu spornego należą przed Sąd handlowy albo handlowy i morski:

1) spory z interesów wekslowych;

2) spory ze stosunków prawnych, odnoszących się do ochrony i używania znaków (Marken), wzorów, modeli i przywilejów;

3) spory z interesów, odnoszących się do okrętów morskich i żeglugi morskiej, jakoteż do wszelkich innych stosunków prawnych, według prywatnego prawa morskiego sądzić się mających, chyba że się do nich stosują przepisy §. 49 l. 5 do 7.

Gdzie niema samoistnego Sądu handlowego, albo Sądu handlowego i morskiego, tam senaty handlowe, w Sądach obwodowych i krajowych istniejące, wszystkie wymienione spory sądzić będą.

§. 52. Spory z interesów i stosunków, w §. 51 l. 1 i 2 określonych, gdy przedmiot sporny, w pieniądzech albo pod względem wartości pieniężnej, sumy pięciuset złotych nie przewyższa, należą w miejscach siedziby samoistnego Sądu handlowego i morskiego, przed Sądy powiatowe do spraw handlowych i morskich.

Tak samo należy w takich miejscowościach do zakresu działania Sądów powiatowych do spraw handlowych i morskich, sądenie sporów z najmu okrętów, tudzież ze stosunków służbowych załogi okrętowej i z interesów transportu morskiego powstałych, jakoteż przyjmowanie deklaracji morskich (Seeerklärung).

W tych samych rozmiarach będą właściwymi dla sądenia spraw spornych te odrębne Sądy powiatowe do spraw handlowych i morskich, które ewentualnie w innych miejscowościach zostaną urządzone.

Spory w sprawach górniczych.

§. 53. Spory, tyczące się górnictwa, o ile takowe według §. 49 l. 1, potem 3 do 6, nie należą do Sądów powiatowych, będą sądzone w senatach górniczych, istniejących w Sądach obwodowych i krajowych, drogą rozporządzenia oznaczyć się mających.

Nadto, bez względu na wartość przedmiotu spornego, będą owe senaty sądzić następujące spory :

1) na skargi o prawa rzeczowe na przedmiotach własności górniczej, razem z ich częściami wierzchniemi i przynależnościami zakładu górniczego, albo też na skargi o zniesienie praw tego rodzaju;

2) na skargi o używanie przedmiotów, pod
l. 1 opisanych;

3) na skargi z powodu nadań górniczych,
o wiek pola;

4) na skutek wezwania do odmierzenia pola;

5) o uznanie uprawnienia górniczego za
zgasłe;

6) o własność lub używanie wód kopalnych;

7) o wzajemne stosunki między przedsiębior-
cami górniczymi, w prawie górnictwem uporządko-
wane; tudzież ze stosunków do ich oficyalistów
lub pełnomocników, jakoteż do posiadaczy innych
dóbr nieruchomych.

8) z powodu administracyi i rachunków,
między posiadaczami zakładów górniczych z je-
dnej, a ich oficyalistami albo pełnomocnikami, co
do prowadzenia zakładu albo co do przynależy-
tości takowego, z drugiej strony;

9) o kontrakty spółki dla prowadzenia, uży-
wania lub wyzyskiwania (Verwerthung) wspólnych
budowli górniczych;

10) z powodu stosunków prawa górniczego
między gwarectwem a tegoż członkami.

Wartość przedmiotu spornego.

§. 54. Dla obliczenia wartości przedmiotu
spornego, decydującej o właściwości Sądu, stano-
wczą jest chwila podania skargi.

Przybytek, owoce, procent, szkody i koszty, dochodzone jako roszczenia uboczne, nie będą uwzględnione przy oznaczeniu wartości.

§. 55. Kilka roszczeń, dochodzonych jedną skargą od jednej strony albo od towarzyszy sporu, zlicza się razem. Gdy żądanie obejmuje tylko część wierzytelności kapitałowej, decyduje o właściwości całkowita suma wierzytelności kapitałowej, jeszcze niewyrówanej. Jeżeli żądanie idzie nawyżkę, wynikającą z porównania obustronnych wzajemnych wierzytelności, decyduje łączna suma tych wierzytelności, z którymi powód dla uzasadnienia żądanej przewyżki występuje.

§. 56. Jeśli powód oświadczył gotowość przyjęcia oznaczonej sumy pieniężnej zamiast żadanego przedmiotu, albo przedstawił alternatywne żądanie przyznania sumy pieniężnej, decyduje przy ocenieniu właściwości podana w skardze suma pieniężna.

We wszystkich innych przypadkach, w których przedmiotem spornym nie jest suma pieniężna, ale wartość tego przedmiotu o właściwości Sądu decyduje, winien powód wymienić ową wartość w skardze. To się też szczególnie odnosi do skargi prejudycyalnej (Feststellungsklage).

Przy oszacowaniu przedmiotu spornego, nie będą odliczone należące się od powoda prestacje wzajemne.

§. 57. Jeżeli tylko zabezpieczenie wierzytelności albo prawo zastawu jest przedmiotem sporu, należy przy ocenieniu tegoż przyjąć sumę wierzytelności albo wartość zastawu, a w szczególności tę ostatnią wartość wtedy, gdy jest mniejszą od wierzytelności.

§. 58. Jako wartość prawa poboru odsetek, rent, owoców i innych wracających się użytków i prestacji należy przyjąć dwudziestokrotny iloczyn rocznych prestacji, gdy prawo poboru jest wieczystem; gdy czas jego trwania nie jest oznaczony albo gdy prawo jest dożywotniem, przyjmie Sąd dziesięciokrotny iloczyn rocznych pborów; gdy czas jego trwania jest oznaczony, zliczają się wszystkie przyszłe pobory razem; atoli w żadnym razie nie przyjmie Sąd więcej, aniżeli dwudziestokrotnego iloczynu rocznych prestacji.

W sporach o istnienie stosunku najmu lub dzierżawy, całkowita suma komornego albo dzierżawnego, na czas, do którego spór się odnosi, przypadająca wartość przedmiotu spornego przedstawia.

§. 59. Dla skarg o wykonanie roboty albo innych osobistych prestacji, o znoszenie albo za-

niechanie czegoś, o zeznanie oświadczenia woli, podana w skardze ilość pieniędzy, na jaką powód swój w tem interes oblicza, (die vom Kläger angegebene Höhe seines Interesses) za wartość przedmiotu spornego uznana będzie.

§. 60. Jeżeli w skardze, przed Trybunał pierwszej instancji zaniesionej, szacunek przedmiotu spornego, w myśl §. 56 ust. 2 podany, Trybunałowi zanadto wygórowanym się wyda, i gdy zarazem jest rzeczą prawdopodobną, że po należytem ocenieniu przedmiot sporu nie dosięgnie wartościowej granicy właściwości trybunałskiej, wolno Trybunałowi z urzędu nakazać dochodzenia, jakie w celu sprostowania podanej wartości za potrzebne uzna, a w szczególności wolno mu zarządzić przesłuchanie stron i oględziny sądowe, jakoteż zasięgnąć opinii znawców, jeżeli ją bez wielkich kosztów i bez znacznej zwłoki otrzymać może. W razie uznanej potrzeby może się to wszystko stać jeszcze przed rozpisaniem ustnej rozprawy.

Jako wartość nieruchomości, od której podatek gruntowy albo domowo-czynszowy się opłaca, przyjmie Sąd kwotę, jaka stanowi podstawę do wymiaru należitości.

Gdy na skutek owych dochodzeń i dowodzeń, Trybunał sprawę Sądowi powiatowemu od-

stąpić będzie zniewolony, powód kosztu tych dochodzeń i dowodzeń poniesie albo zwróci.

Po za określonym w ust. 1. przypadku, podane w skardze ocenienie przedmiotu spornego obowiązuje zarówno Sąd jak pozwanego, pod względem właściwości sądowej.

Zaprzeczenie właściwości senatu cywilnego, handlowego albo górniczego.

§. 61. Jeżeli w sprawie, toczącej się przed senatem cywilnym Sądu obwodowego albo krajowego, uczyniono wniosek przekazania tejże senatowi handlowemu albo górniczemu tego samego Trybunału (zarzut niewłaściwości Sądu), a Sąd to żądanie, jeszcze przed zamknięciem rozprawy głównej, uwzględnić postanowił, wolno temuż Sądowi, gdy mu się takie zarządzenie ze względu na stan rozprawy za odpowiednie celowi wyda, rozstrzygając zarzut niewłaściwości zarazem uchwalić, że jednego członka senatu ma natychmiast fachowy asesor zastąpić, i że się rozprawa przed tak zmienionym senatem zaraz odbędzie.

W ten sam sposób, urzędnik sędziowski zajmie w senacie miejsce fachowego asesora, jeżeli z powodu, że sprawa pospolitemu sądownictwu podlega, właściwość senatu handlowego albo se-

natu, do sądzenia spraw górniczych powołanego, będzie zaprzeczoną.

W owych przypadkach, rozstrzygnięcie zarzutu niewłaściwości nie będzie osobno wygotowaniem, lecz zamieszczonem w rozstrzygnięciu sprawy głównej, po zakończeniu rozprawy wydanem.

§. 62. Jeżeli Sąd, w przypadkach w §. 61 określonych, rozstrzygnięcie zarzutu niewłaściwości aż do wydać się mającego po rozprawie orzeczenia w sprawie głównej zatrzymał, natenczas wolno przewodniczącemu, stosownie do tego, czyli żądano przekazania sprawy albo senatowi handlowemu, albo górniczemu albo też cywilnemu, przywołać do rozprawy fachowego asesora albo urzędnika sędziowskiego, w charakterze sędziego uzupełniającego. Późem, gdy zarzut niewłaściwości przeznaczonego dla rozprawy senatu, zgodnie z wypadkami rozprawy za usprawiedliwiony uznany będzie, a zarazem sprawa, przed senatem cywilnym prowadzona, do senatów handlowych albo górniczych należy, wejdzie w celu wydania uchwały w sprawie głównej, do senatu fachowy asesor, przedtem w charakterze sędziego uzupełniającego przywołany, zajmując w ten sposób miejsce ustępującego członka owego senatu. Przeciwnie. w sprawach należących do senatów cywilnych, w miejsce fachowego asesora wejdzie

do senatu, pierwotnie dla rozprawy przeznaczonego, ten urzędnik sędziowski, który w charakterze sędziego uzupełniającego brał udział w rozprawie. Przeciwno tym uchwałom niema osobnego środka prawnego.

W tych przypadkach, Sąd, ogłaszając rozstrzygnięcie, zarazem oznajmi, że i jaka zaszła zmiana w składzie senatu, tudzież wymieni członków senatu, którzy w ferowaniu wyroków brali rzeczywisty udział.

Członek senatu, który przed rozstrzygnięciem sprawy, z mocy uchwały Sądu, na zarzut niewłaściwości Sądu zapadłej, ze senatu wystąpił, nie weźmie udziału w naradzie i głosowaniu nad wyrokiem; wszelako jest jego obowiązkiem, swoje zdanie o rozstrzygnięciu sprawy, w osobnem piśmie, przewodniczącemu do trzech dni oznajmić. To jego wotum dołącza się do protokołu narady.

§. 63. W sprawie, która poszła do samoistnego Sądu handlowego albo do samoistnego Sądu handlowego i morskigo, mogą być przepisy §§. 61 i 62 zastosowane, jeżeliby w niej zarzut niewłaściwości z tej przyczyny został wniesiony, że sprawa należy do Sądu obwodowego lub krajowego, do wykonywania sądownictwa pospolitego powołanego.

Określony w §§. 61 i 62 proceder będzie w tym przypadku z urzędu zachowany, gdy Sąd handlowy, albo istniejący w Sądzie obwodowym lub krajowym senat handlowy lub górniczy, uznał, że sprawa u niego wisząca sądownictwu pospolitemu przypada.

§. 64. Jeżeli rozstrzygnięcie, w myśl §. 62 przy udziale powołanego sędziego uzupełniającego zapadłe, z powodu niewłaściwości sądowej będzie zaczepione, a przytem wyższa instancya jest zdania, jako w rzeczywistości ów senat, przed którym rozpisano rozprawę, dla sądzenia sprawy był właściwy, natenczas Sąd wyższej instancyi mimo to na niewłaściwość dalej zwazać nie będzie, gdy się pokaże, że zaczepione orzeczenie zgadza się z treścią złożonego w aktach wotum, jakie dał członek senatu, który przed ostatecznem rozstrzygnięciem sprawy ze senatu wystąpił.

Rozdział drugi.

Właściwość miejscowa

Sąd powszechny.

§. 65. Wszelkie skargi należą przed ten, zarazem przedmiotowo właściwy, Sąd powiatowy albo Trybunał pierwszej instancyi, który jest Są-

dem powszechnym pozwanego, chyba że dla jakiej skargi inny Sąd jako szczegółowy jest właściwym.

§. 66. Sąd powszechny osoby, oznacza się według miejsca jej stałego mieszkania (zamieszkania). Osoba ma swe stałe mieszkanie w tem miejscu, gdzie w dowiedzionym albo z okoliczności widocznym zamiarze trwałego pobytu osiadła.

Dla osoby, mającej w okręgach kilku Sądów zamieszkania, każdy z owych Sądów, jako jej instancya powszechna jest uzasadniony. W takim przypadku służy powodowi wybór Sądu, w którym skargę podać zechce.

§. 67. Dla osób, ani na obszarze, gdzie niniejsza ustawa obowiązuje, ani nigdzie indziej stale nie mieszkających, Sąd powszechny jest uzasadniony miejscem chwilowego pobytu w obrębie Państwa. Gdyby i takiego Sadu zabrakło albo wcale nie było wiadomem, że pewna osoba w obrębie Państwa przebywa, wolno ją za zobowiązania, w obrębie Państwa albo zaciągnięte albo dopełnić się mające, pozwać przed ten Sąd jej ostatniego zamieszkania albo pobytu, jaki miała w obrębie Państwa.

§. 68. Dla osób, odbywających czynną służbę we wojsku, w marynarce wojennej i w obronie

krajowej, przyłączając do nich wszystkie osoby, przy administracji wojskowej w czynnej służbie zostające, jakoteż dla żandarmów w czynnej służbie, Sąd miejsca gdzie stoją załogą, za Sąd zamieszkania się uznaje.

W razie zmiany miejsca załogi, Sąd, w powyższy sposób uzasadniony, aż do przybycia do nowego garnizonu właściwym pozostanie.

Za stałe miejsce zamieszkania osób wojskowych, w obrębie państwa nie przebywających, przyjmuje się albo to miejsce w obrębie państwa położone, gdzie po raz ostatni stał załogą oddział, do którego owa osoba należy, albo też ostatnie, w obrębie państwa położone miejsce garnizonu tej osoby.

§. 69. Obywatele austrijacy, w charakterze urzędników albo jako słudzy Państwa austriackiego lub austriacko-węgierskiej Monarchii, po za obszarem, niniejszej ustawie podległym, na stałej urzędowej posadzie przebywający, zachowają dla siebie ten Sąd powszechny, który mieli na obszarze, na którym niniejsza ustawa obowiązuje. Jeżeli takiego Sądu nie nabyli, albo też Sąd ten nie da się wyśledzić, natenczas ich Sądem powszechnym będzie jeden ze Sądów wiedeńskich, a w szczególności ten, w okręgu którego Ministerjum spraw zagranicznych ma swą siedzibę.

§. 70. Aż do separacyi albo rozwodu, lub też zniesienia małżeństwa przez śmierć męża, pozostaje żona pod Sądem powszechnym męża, chociażby się znajdowała pod opieką.

Gdyby mąż, mający zamieszkanie na obszarze, niniejszej ustawie podlegającym, takowe porzucił, ale żonę w obrębie państwa pozostawił, wtedy będzie dla niej na tak długo, w miejscu jej stałego pobytu, Sąd powszechny uzasadniony, aż mąż napowrót zamieszkanie pod prawem niniejszem obierze.

§. 71. Zostające pod władzą ojcowską dzieci ślubne, uprawnione i przysposobione, dzielą z ojcem jego Sąd powszechny; po zgaśnięciu albo ustaniu władzy ojcowskiej, one tak długo pod tym sądem pozostaną, aż osiągną wolny zarząd swoim majątkiem.

§. 72. Dzieci nieślubne podlegają sądowi powszechnemu matki; mimo jej śmierci, one tak długo Sąd ten zatrzymają, aż osiągną wolny zarząd swoim majątkiem.

Dzieci kosztem zakładu publicznego, zarazem do ich prawnego zastępstwa upoważnionego, w tymże zakładzie albo poza takowym utrzymywane, podlegają, w czasie tego zaopatrzenia, sądowi powszechnemu owego zakładu.

§. 73. Miejszem załogi wskazany Sąd powszechny osoby wojskowej, jedynie wtedy żonę i dzieci obejmuje, gdy one z tą osobą w społeczności domowej żyją. Poza tym przypadkiem, oznacza się ich sąd powszechny według miejsca stałego pobytu.

To samo się odnosi do żony i dzieci wymienionych w §. 69 osób.

§. 74. Sąd powszechny Skarbu państwowego albo krajowego, oznacza się według miejsca siedziby tego organu publicznego, który według obowiązujących w tej mierze przepisów, jest w danej sprawie do zastępowania Skarbu państwowego albo krajowego powołany.

Sąd powszechny gminy stosuje się do miejsca siedziby jej naczelnictwa.

§. 75. O ile w sposób powszechnie obowiązujący nie innego nie jest postanowionem, Sąd powszechny spółki jawnej, komandytowej i akcyjnej, stowarzyszenia, gwarectwa, funduszków i korporacji publicznych, kościołów, prebend, fundacji, zakładów, publicznym celom służących, mas majątkowych, towarzystw i innych podmiotów prawnych, nie będących osobami fizycznymi i nie podlegających przepisom §. 74, oznacza się we-

dług ich siedziby. W wątpliwości za ich siedzibę uważa się miejsce, gdzie ich zarząd się prowadzi.

Jeżeli takich podmiotów prawnych broni zastępca Skarbu państwowego albo krajowego, albo też one administracyi gminnej podlegają, przyjmie się dla nich Sąd powszechny według przepisów §. 74.

Sądy szczegółowe.

1. Wyłączne,

Sprawy małżeńskie.

§ 76 Skargi separacyjne, rozwodowe i skargi o unieważnienie małżeństwa, niemniej wszystkie skargi ze stosunku małżeńskiego o roszczenia prawne, niebędące wyłącznie majątkowymi, należą przed sąd, w okręgu którego małżonkowie, po raz ostatni, mieli wspólne zamieszkanie.

Sprawy spadkowe.

§. 77. Jak długo spadek nie jest przyznany, oznacza się Sąd dla skarg o prawa dziedzictwa albo o roszczenia z tytułu zapisów lub też innych rozporządzeń na przypadek śmierci, niemniej dla skarg wierzycieli spadkowych o roszczenia przeciwko spadkowcy lub przeciwko dziedzicom

jako takim, według siedziby Sądu, w którym wisi pertraktacya spadkowa.

Skargi o dział spadku należą przed Sąd pertraktacyi spadkowej. Sąd ten pozostaje dla tych skarg właściwym także po prawomocnem przyznaniu spadku.

Sprawy ordynackie i lenne.

§. 78 Przekazane Trybunałom pierwszej instancyi skargi w sprawach ordynackich, należą przed Sąd, który, odnośnie do szczegółowej ordynacyi, sądownictwo w ordynackich sprawach niespornych, w pierwszej instancyi sprawuje.

Skargi w sprawach lennych, nie mające określonego w §. 77 Sądu, gdy lenno jest książęciem i pan lenny bierze udział w sporze, będą podawane w Trybunale pierwszej instancyi, w okręgu którego Izba lenna ma siedzibę; w każdym zaś innym przypadku, w Trybunale pierwszej instancyi, w okręgu którego lenno się znajduje.

Skargi sędziów i skargi przeciwko sędziom.

§. 79. Skargi przeciwko sędziom udziałnym, urzędującym w Sądzie powiatowym, któryby według przepisów o przedmiotowej i miejscowej właściwości do przeprowadzenia i do sądenia takowych był powołany, należą przed sąd obwodowy albo

krajowy, w okręgu którego ów Sąd powiatowy ma swą siedzibę. Skargi przeciwko naczelnikom Trybunałów pierwszej instancyi, któreby przed ten Trybunał albo przed Sąd powiatowy jego okręgu należały, będą podawane w jednym z Trybunałów pierwszej instancyi, z tamtym bezpośrednio sąsiadującym.

Te same przepisy będą stosowane do skargi, przez sędziego udzielnego podanej, gdyby dla niej ten sam Sąd powiatowy był właściwym, w którym powód w tym czasie urzęduje; one się również stosują do skargi naczelnika Trybunału pierwszej instancyi, gdy ją niniejsza ustawa przekazuje Trybunałowi, którego powód jest przełożonym, albo też jakiemu Sądowi powiatowemu, znajdującemu się w okręgu tegoż Trybunału.

Skargi o wynagrodzenie szkody z powodu pokrzywdzenia praw, popełnionego przez urzędnika sędziowskiego.

§. 80. Sąd dla skargi o roszczenia z tytułu wynagrodzenia z powodu pokrzywdzenia praw, popełnionego przez urzędników sędziowskich przy wykonywaniu czynności urzędowych, oznacza się według siedziby Sądu, który sam albo którego wysłannik stał się przyczyną odnośnego pokrzywdzenia.

Spory o dobro nieruchomości.

§. 81. Skargi o prawa rzeczowe do nieruchomości, o uznanie wolności od takich praw albo o zniesienie tychże, skargi działowe, skargi o sprostowanie granic i z powodu naruszonego posiadania, należą przed Sąd, w okręgu którego dobro nieruchomości jest położone.

Jeżeli się skarga dotyczy służebności gruntowej lub ciężaru gruntowego, rozstrzyga w tej mierze położenie gruntu służebnego albo obciążonego.

Spory z powodu naruszonego posiadania praw wodnych.

§. 82. Spory z powodu naruszonego posiadania (§ 49 l. 4) praw wodnych, należą przed Sąd miejsca czynu naruszenia posiadania.

Spory ze stosunków najmu i dzierżawy.

§. 83 Określone w § 49 l. 5 spory ze stosunków najmu i dzierżawy, należą przed Sąd miejsca położenia przedmiotu najmu lub dzierżawy

Sąd ten jest również właściwym także dla wydania tych zarządzeń i poleceń w sprawach najmu i dzierżawy, które ustęp ostatni §. 49 naprowadza.

Położenie rzeczy w rozmaitych okręgach sądowych.

§. 84. Jeżeli rzecz jest położoną w okręgach kilku Sądów, natenczas we wszystkich przypad-

kach, w których się Sąd według położenia rzeczy oznacza, służy powodowi, w celu podania skargi, wybór między owymi Sądami. To samo obowiązuje w przypadku, gdy bacząc na granice rozmaitych okręgów sądowych, jest rzeczą wątpliwą, który z kilku sądów, ze względu na miejsce położenia rzeczy, ma być poczytany za właściwy.

Skargi zawierające kilka połączonych roszczeń, któreby według poprzednich przepisów, ze względu na położenie odnośnych rzeczy, przed rozmaite Sądy należały, wolno powodowi, według wyboru, podać w każdym z owych sądów.

Osoby z prawem zakrajowości.

§. 85. Przepisy o sędzie wyłącznym miejsca położenia dobra nieruchomego (§. 81), jakoteż określone w §§. 82 i 83 Sądy, mają być stosowane również do osób z prawem zakrajowości, i do osób, podlegających urzędowi Naczelnego Marszałka Dworu.

2. Sądy alternatywne.

Sąd miejsca zatrudnienia.

§. 86. Osoby procesowo zdolne, a przebywające w jakiej miejscowości pośród takich oko-

liczności, iż z nich naturalny wniosek na ich tam dłuższy pobyt wypada, a w szczególności, gdy pozostają w służbie domowej, są robotnikami rękodzielnymi albo fabrycznymi, pomocnikami albo uczniami w jakimś przedsiębiorstwie (Gewerbe), gdy oddają się studyum albo chodzą do szkoły, mogą być, z tytułu roszczeń majątkowych, pozwane przed Sąd pobytu.

Do osób wojskowych, które samoistnie nie mogą sobie obrać miejsca zamieszkania, przepis ten z tą odmianą się odnosi, że one nie mają Sądu miejsca pobytu, lecz Sąd miejsca załogi (§. 68).

Sąd ekspozytury.

§ 87. Jeżeli posiadacze zakładów górniczych albo inni przedsiębiorcy, mają ekspozytury poza siedzibą swego przedsiębiorstwa, wolno te osoby, w sprawach spornych, owych ekspozytur się dotyczących, pozywać przed Sąd miejsca siedziby odnośnej ekspozytury.

Właściciele, użytkownicy albo dzierżawcy, którzy sami albo przez ustanowionych rządców na majątku ziemskim gospodarują, jeżeli na tym majątku znajdują się budynki mieszkalne albo gospodarskie, mogą być ze stosunków prawnych odnośnego gospodarstwa wiejskiego pozywani do Sądu okręgu, w którym się ów majątek ziemski znajduje.

Sąd miejsca dopełnienia.

§. 88. Skargi o uznanie istnienia lub nieistnienia umowy, o dopełnienie lub rozwiązanie takowej, jakoteż o wynagrodzenie szkody z powodu niedopełnienia albo z powodu nie należytego dopełnienia, mogą być wniesione do Sądu miejsca, gdzie na mocy pisemnego układu, pozwany umowy dopełnić winien; w tym układzie ma być powiedzianem, że ustanowienie miejsca dopełnienia uprawnia do pozywania na tem samem miejscu.

Między osobami, prowadzącemi handel, będzie Sąd miejsca dopełnienia uzasadniony, gdy razem z towarem albo przed jego nadejściem, odbiorca, bez wszelkich zastrzeżeń, przyjmie nadesłaną fakturę, zawierającą uwagę, że zapłata w oznaczonem miejscu ma nastąpić, i że wolno będzie w tem samem miejscu skargi z tego interesu wnosić.

§ 89 Posiadaczowi wekslu wolno wszystkie osoby, z wekslu obowiązane, pozywać przed Sąd miejsca zapłaty.

§ 90. Spory z najmu okrętów, ze stosunków służbowych załogi okrętowej i z interesów przewozu morzem, mogą być także podane albo w Sądzie miejsca pobytu pozwanego, albo miejsca oddania towaru, albo też miejsca, gdzie przewóz po-

dróznego ma być ukończony, wreszcie w miejscu, gdzie dalszej podróży zaniechano.

Sąd rzeczy obciążonej.

§. 91. Pod warunkiem, że niżej wymienione skargi przeciwko jednemu i temu samemu pozwanemu są wymierzone, wolno w Sądzie, według § 81 właściwym, skargę o wykonanie prawa zastawu połączyć ze skargą o zapłacenie wierzytelności, prawem zastawu zabezpieczonej, jakoteż skargę o zniesienie (wykreślenie) prawa zastawu ze skargą o uznanie nieistnienia wierzytelności, prawem zastawu zabezpieczonej.

Skargi o prestacye, z tytułu ciężarów gruntowych zalegające, gdy są wymierzone przeciwko posiadaczowi obciążonego gruntu, mogą być wniesione do Sądu miejsca położenia obciążonego gruntu.

Sąd dla sporów z powodu naruszenia posiadania.

§. 92. Skargi z powodu naruszenia posiadania (§. 94 l. 4), nie dotyczące się rzeczy nieruchomości, wolno podać w Sądzie miejsca popełnionego naruszenia.

Sąd dla towarzyszy sporu.

§. 93. O ile dla danego sporu spółny Sąd szczegółowy nie jest uzasadniony, wolno kilka osób, mających rozmaite Sądy powszechne, pozywać

przed kazdy Sąd swojski, który jest Sądem powszechnym jednego z towarzyszy; jednakowoz, gdyby się między nimi znajdowali dłużnicy główni i uboczni, przed Sąd powszechny jednego z dłużników głównych.

Z wekslu obowiązane osoby, wolno jako towarzyszy pozywać przed Sąd miejsca zapłaty.

Sąd procesu głównego.

§. 94. Skargi o roszczenia do rzeczy lub prawa, o które między innemi osobami spór się toczy (interwencya główna), wolno aż do prawomocnego rozstrzygnięcia tego procesu, podać w tym samym Sądzie.

Skargi pełnomocników procesowych i pełnomocników dla doręczeń o należitości i wydatki, wolno podać w sądzie procesu głównego.

§. 95 Określone w §§. 91. i 94. skargi wolno podawać w Sądzie, tamże wymienionym, nawet w przypadkach, w których, bacząc na obowiązujące przepisy o właściwości przedmiotowej, Sądy te nie byłyby same przez się właściwymi do sądenia skargi o zawarte w niej roszczenia majątkowe.

Sąd dla skargi wzajemnej.

§. 96 W Sądzie skargi może być podana skarga wzajemna, jeżeli dochodzone w tej ostatniej rosz-

czenie zostaje w związku z roszczeniem skargi albo się wogóle do kompensacyi nadaje, tudzież w przypadku, gdy skarga wzajemna idzie na ustalenie stosunku prawnego lub prawa, które w ciągu procesu stały się spornymi, a rozstrzygnięcie żądania skargi od istnienia owego stosunku lub prawa, w całości lub w części zawisło.

Niema tego Sądu dla skargi wzajemnej, jeżeli dla roszczenia tejże albo dla wyżej określonej skargi prejudycyalnej, właściwość tego Sądu skargi nawet umową stron nie może być uzasadniona, albo gdy w chwili podania skargi wzajemnej, rozprawa ustna nad skargą już się w instancyi pierwszej skończyła.

Sąd dawniejszego miejsca zamieszkania.

§. 97 Rzemieślnicy, kramarze, właściciele gospód, szyprowie, woźnicy i inni przedsiębiorcy (Gewerbetreibende), następnie: czeladnicy, pomocnicy, słudzy domowi i inni robotnicy za usługi (Arbeiter um Lohn), mogą swoich odbiorców i pracodawców, którzy się tymczasem przenieśli do innego okręgu sądowego, o wierzytelności za dostarczone wyroby i towary, za świadczone usługi i roboty, w przeciągu dni dziewiędziesięciu od chwili ostatniej dostawy albo prestacyi, pozywać przed Sąd, według ich dawniejszego miejsca zamieszkania właściwy.

Ten sam Sąd służy nauczycielom prywatnym, odnośnie do ich roszczeń z tytułu wynagrodzenia za ich pracę.

Sąd dla szyprów i załogi okrętowej.

§. 98. O wierzytelności w rodzaju określonych w §. 97, wolno przeciwko szyprom i osobom załogi okrętowej, nawet w tym przypadku podać skargę w Sądzie miejsca chwilowego pobytu, gdy te osoby w innem miejscu stale mieszkają.

Sąd majątku.

§. 99. Przeciwko osobom, nie mającym zamieszkania w obrębie państwa, wolno podać skargę o majątkowe roszczenie w każdym Sądzie, pod niniejszem prawem zostającym, w okręgu którego majątek tych osób albo w skardze żądany przedmiot się znajduje.

W sporach o wierzytelności, ma być miejsce, gdzie dłużnik dłużnika (Drittschuldner) zamieszkał, za miejsce położenia majątku uważane. Jeżeli dłużnik dłużnika nie ma stałego mieszkania w obrębie państwa, ale rzecz, za bezpieczeństwo wierzytelności odpowiadająca, w obrębie Państwa się znajduje, oznacza się Sąd według miejsca położenia tej rzeczy.

Nadto wolno zakłady zagraniczne, tudzież za granicą się znajdujące masy majątkowe, zagraniczne spółki, stowarzyszenia i inne związki osobowe, po zywać także przed ten Sąd swojski, w okręgu którego stałe zastępstwo dla Austrii (Inland) albo administracya interesów takich zakładów i stowarzyszeń, ma swą siedzibę.

Dla sporów, odnoszących się do okrętów i do żeglugi morskiej, znajdująca się w obrębie państwa zatoka rodzima (Heimathshafen), za miejsce położonego majątku się uznaje.

Subsydyarny Sąd dla skargi ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich.

§. 100. Skargi przeciwko obywatelowi austriackiemu o sądową separacyę, rozwód albo unieważnienie małżeństwa, tudzież inne skargi ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich, gdy spór nie jest czysto majątkowym i gdy dla nich nie ma ani Sądu powszechnego ani szeregółowego, mogą być podane w Sądzie powszechnym powoda; a gdyby ten Sąd w obrębie Państwa nie był uzasadniony, w Sądzie krajowym wiedeńskim

Sąd dla obcych ze względów wzajemności.

§. 101. Jeżeli w innem państwie, przeciwko obywatelom państwa austriackiego, w cywilnych

sprawach spornych, są dopuszczone skargi przed taki Sąd, któremu według prawa niniejszego, dla tego rodzaju spraw, żadna albo jedynie ograniczona służy właściwość, natenczas w obrębie państwa taki sam Sąd przeciwko obywatelowi owego państwa zagranicznego jest uzasadniony.

Większa liczba Sądów.

§. 102. Powodowi służy wybór między kilkoma Sądami właściwymi; wybór ten jest dokonany z chwilą doręczenia skargi.

Kilka Sądów w jednym miejscu.

§. 103. Jeżeli wypadnie pozywać przed Sąd powiatowy w miejscu, gdzie kilka Sądów powiatowych istnieje, należy podać skargę w tym Sądzie powiatowym, w okręgu którego pozwany ma stałe mieszkanie, albo, gdy nie ma żadnego, tam przebywa. W obec pozwanego, który w owym miejscu faktycznie nie przebywa, służy powodowi wybór między tymi sądami powiatowymi (§. 102).

Ten przepis tyczy się spraw, Sądom powiatowym do spraw handlowych i morskich przekazanych o tyle, o ile w jednym i tem samym miejscu znajduje się więcej Sądów powiatowych do spraw handlowych i morskich.

Prorogacya Sądów.

§. 104. Stronom wolno się poddać niewłaściwemu Sądowi pierwszej instancyi, wyraźną umową. Taki układ ma być Sądowi już w skardze dokumentnie wykazany.

Układ jedynie wtedy będzie skutecznym, jeżeli się odnosi do oznaczonego procesu albo do sporów, z oznaczonego stosunku prawnego wynikających. Atoli wzbronionym jest układ, w którym ma być zwyczajnym Sądom poddana sprawa, z pod jurysdykcji Sądów zwyczajnych wyjęta, albo gdy sprawa, należąca do Sądów powiatowych, ma być przeniesiona do Trybunału pierwszej instancyi; również nie wolno oddawać sprawy sądownictwa pospolitego ani Sądom handlowym, ani Sądom handlowym i morskim, ani też senatom handlowym albo górniczym; w końcu spory, Trybunałom pierwszej instancyi wyłącznie zastrzeżone, nie mogą być przekazane Sądom powiatowym.

O ile Sąd niewłaściwy układem stron na właściwy przemieniony być może, o tyle on także w tym przypadku właściwym się stanie, gdy pozwany, nie wnosząc w czasie należytych zarzutu niewłaściwości, w sprawie głównej do rozprawy ustnej przystąpił.

Część trzecia.

O sądownictwie w sprawach niespornych.

Pertraktacya spadkowa.

§. 105. Pertraktacya spadkowa należy do tego Sądu powiatowego, a gdyby się w niej znajdowały dobra tabularne albo ze związku gminnego wyłączone lub też lenne, dół tego Sądu obwodowego albo krajowego, który był Sądem powszechnym zmarłego w sprawach spornych.

§. 106. Jeżeli obywatel austriacki umarł za granicą, powołanym jest do pertraktacyi spadkowej ostatni Sąd powszechny, jaki zmarły miał w obrębie państwa; a gdyby się tenże nie dał wysledzić, ten Sąd właściwym będzie, w okręgu którego wszystkie należące do spadku dobra nieruchomości albo większa część tychże jest położona; a gdyby zmarły był posiadał jedynie majątek ruchomy, przeprowadzi pertraktacyę ten Sąd, w okręgu którego większa część znajdującego się w granicach państwa majątku ruchomego jest złożona. Jeżeli do spadku należą dobra tabularne, albo ze związku gminnego wyłączone, lub też lenne, będą przepisy §. 105 odpowiednio zastosowane.

§. 107. Co do dóbr nieruchomości zmarłego obywatela zagranicznego, które się znajdują na terytorjum, niniejszemu prawu podlegajacem, (im Geltungsgebiete dieses Gesetzes), należy pertraktacya do tego Sądu powiatowego, albo jeżeli te dobra w całości lub w części w Tabuli są zapisane lub ze związku gminnego wyłączone, do tego Sądu obwodowego albo krajowego, w okręgu którego wszystkie te dobra albo większa część tychże jest położona.

§. 108. Jeżeli według odnośnych przepisów prawnych, Sąd, niniejszej ustawie podległy (im Geltungsgebiete dieses Gesetzes befindliche Gericht), do przeprowadzenia pertraktacyi spadku ruchomego po zmarłym obywatelu zagranicznym jest powołany, będzie dla tej pertraktacyi właściwym Sąd powiatowy, który był Sądem powszechnym zmarłego obcego; gdyby zaś ten Sąd nie dał się wysledzić, przeprowadzi pertraktację ten Sąd powiatowy, w okręgu którego znajduje się większa część pozostałego majątku ruchomego.

Opieka i kuratela.

§. 109. Do ustanowienia opiekuna albo kuratora i do sprawowania czynności władzy opiekuńczej i kuratelarnej, powołanym jest Sąd powiatowy, który w sprawach spornych jest Sądem

powszechnym małoletniego albo osoby, pod opieką zostającej. Dla obcego, który w obrębie Państwa nie ma Sądu powszechnego, ustanowi opiekuna lub kuratora ten Sąd powiatowy, w okręgu którego obcy ma swe zamieszkanie albo gdzie przebywa.

Atoli zastrzega się dla Sądu obwodowego i krajowego tego okręgu w którym właściwy Sąd powiatowy się znajduje, rozpoznawanie uchwalonego w Sądzie powiatowym pozwolenia lub odmówienia przedłużenia władzy ojcowskiej albo opieki, albo zaprowadzenia lub zniesienia kurateli nad obłąkanymi, głupowatymi lub marnotrawcami; również zastrzega się dla owego Trybunału rozpoznawanie uchwał Sądów powiatowych, prośby w sprawach adopcyjnych ostatecznie załatwiających, albo przyjmujących prośbę o adopcję z mocy przyzwolenia Monarchy, lub też zezwalających na sprzedaż dóbr nieruchomości małoletniej albo w pieczę oddanej osoby.

W tych przypadkach, Sąd powiatowy, jeszcze przed wygotowaniem swej uchwały, Trybunałowi pierwszej instancji akta sprawy przedłoży.

§ 110. Dla małoletnich dzieci spadkodawców, jeżeli w ich spadku znajdują się dobra tabularne albo ze związku gminnego wyłączone obszary, i w ogóle, dla pupilów, takie dobra lub obszary

posiadających, będzie jako władza opiekuńcza albo kuratelarna ten Sąd obwodowy lub krajowy właściwym, który w sprawach spornych jest Sądem powszechnym małoletniego.

Ta właściwość ma miejsce również w przypadku, gdy po rozpoczęciu sprawy opieki lub kurateli w Sądzie powiatowym, pupił albo w pieczę oddana osoba ma nabyć dobra tabularne albo ze związku gminnego wyłączone obszary. Przeniesienie sprawy do Sądu obwodowego albo krajowego, który przez to stał się właściwym, nastąpi na domiesienie opiekuna albo kuratora, lub też z urzędu.

§. 111. Jeżeliby to było w interesie pupila lub w pieczę oddanej osoby, a w szczególności, gdyby przez to prawdopodobnie opieka lub kuratela ze strony władzy sądowej skuteczniej mogła być sprawowana, wolno Sądowi, dla czynności opiekuńczych albo kuratelarnych właściwemu, nadzór i opiekę nad osobą pupila lub kuranda, albo obowiązki sądowe około administracyi majątku takiej osoby, w części lub w całości, innemu Sądowi tej samej kategorii przekazać.

Oдноśna uchwała wymaga poprzedniego przyzwolenia ze strony przedłożonego Sądu krajowego wyższego; jeżeliby się zaś rozchodziło o przekazanie powyższych spraw Sądowi z innego okręgu apelacyjnego albo jakiemu Sądowi zagranicznemu,

należy zatwierdzenie wyżej określonej uchwały do Najwyższego Trybunału sprawiedliwości. Taka uchwała obowiązuje ten Sąd swojski, którego do sprawowania czynności opiekuńczych albo kuratelarnych wezwano.

Odpowiednie wezwanie ma być wygotowane według przepisów §. 36 ust. ostatni.

§. 112. Który Sąd do ustanowienia kuratora dla szczegółowej sprawy spornej albo dla szczegółowego aktu jest powołany, ocenia się według przepisów o ustanowieniu kurateli w przypadkach szczegółowych, według prawa cywilnego, a na koniec według przepisów o postępowaniu sądowym.

Jeżeliby w danym przypadku żaden inny przepis nie służył, będzie do ustanowienia kuratora ten Sąd powiatowy właściwym, który w chwili wniesienia podania, jest Sądem powszechnym strony proszącej w zakresie spraw spornych.

Uprawnienie dzieci nieślubnych.

§. 113. Do spóldziałania w przysposobieniu i w uprawnieniu dzieci nieślubnych, gdy przysposobić lub uprawnąć się mająca osoba już ma ustanowionego opiekuna lub kuratora, będzie władza opiekuńcza albo kuratelarna właściwą; w innych zaś przypadkach będzie właściwym Sąd powiatowy, do

którego albo ojciec przybrany albo matka przybrana, lub też ojciec nieślubnego dziecka, jako do Sądu powszechnego dla spraw spornych należą.

Gdyby po śmierci ojca wypadło ustalić, że przeszkoda małżeńska została usunięta, albo zachodziła bezwinną nieświadomość przeszkody małżeńskiej (§. 160 p. k. u. c.), lub też ojcowstwo dziecka, po za małżeństwem urodzonego, w celu tegoż uprawnienia przez następne małżeństwo (§. 161 p. k. u. c.) stwierdzonem być miało, władza opiekuńcza albo kuratorialna dla wszystkich tych spraw wtedy właściwą będzie, jeżeli dla uprawnić się mającej osoby opiekun lub kurator już został ustanowiony; po za tym przypadkiem zaś ten Sąd powiatowy, który jest Sądem powszechnym uprawnić się mającej osoby dla spraw spornych.

Dobrowolna separacya i rozwód.

§. 114. Do przyzwolenia na dobrowolną separacyę i rozwód podług §. 133 p. k. u. c. będzie ten Sąd powiatowy powołany, który jest Sądem powszechnym męża.

Doniesienie o połączeniu się małżonków rozwiedzionych, może być podane albo w Sądzie, który na prośzoną separacyę przyzwolił, albo w sądzie powiatowym, pod którym małżonkowie w chwili owego doniesienia spółnie mieszkali.

W tym ostatnim przypadku, należy w doniesieniu wskazać Sąd, który na separacyę przyzwolił, azeby mu odpowiednie zawiadomienie mogło być uczynione.

Amortyzacya dokumentów.

§. 115. Prośby o wydanie wezwań w celu amortyzacyi obligów państwa i porównanych z nimi papierów kredytowych, należy podawać w Trybunale pierwszej instancyi, znajdującym się w miejscu, gdzie się prowadzą odnośne księgi kredytowe.

Dla amortyzacyi zatraconych weksli, jako też dokumentów, do amortyzacyi których należy stosować przepisy art. 73 ord. weksl., właściwym będzie Sąd handlowy, (senat handlowy Sądu obwodowego albo krajowego) miejsca zapłaty.

Które Sądy są właściwymi dla wprowadzenia i dozwoleń amortyzacyi wszelkich innych dokumentów, określają szczegółowe przepisy, w tej materii wydane.

W braku takich przepisów, będzie dla postępowania amortyzacyjnego i orzeczenia amortyzacyi ten Sąd powiatowy właściwym, który w chwili podania odnośnej prośby jest dla strony proszącej sądem powszechnym w sprawach spornych.

Sprawy ordynackie.

§. 116. W sprawach ordynackich niespornych, zaliczając do nich także pertraktację majątku ordynackiego po śmierci posiadacza ordynacyi, tudzież orzeczenie zgaśnięcia ordynacyi i przyzwolenie na zniesienie tejże, ten Sąd obwodowy albo krajowy występować będzie, który był Sądem powszechnym fundatora ordynacyi w chwili jego śmierci, chyba że w zatwierdzonych statutach szczegółowej ordynacyi inna instancya ordynacka została ustanowiona. Natomiast co się tyczy ordynacyj, które już przed niniejszem prawem w życie weszły, występować będzie w ich sprawach Sąd, który do wykonywania sądownictwa w niespornych sprawach ordynackich dotąd był właściwym.

W razie zgaśnięcia ordynacyi na skutek śmierci ostatniego posiadacza, wprowadzie instancya spadkowa zmarłego pertraktację przeprowadzi, ale wydanie oświadczenia o zgaśnięciu ordynacyi, również i w tym przypadku, do Sądu ordynackiego należy, chociaż Sąd ten nie jest zarazem Sądem dla pertraktacyi spadkowej.

Akty realne.

§. 117. Wszelkie akty realne, a w szczególności: oględziny sądowe i zaopiniowanie przez znawców, spisanie inwentarza, oszacowanie, prze-

targ, wprowadzenie administratora, przeprowadzi Sąd powiatowy, chyba że co do szczegółowych aktów albo co do oznaczonego postępowania inaczey jest postanowionem; wszelako wykonanie tego rodzaju aktów realnych, gdy się takowe tyczą dóbr tabularnych albo lennych, lub też ze związku gminnego wyłączonych, należy do Sądu obwodowego albo krajowego miejsca położenia rzeczy.

Prowadzenie ksiąg publicznych.

§. 118. Do prowadzenia ksiąg publicznych o dobrach nieruchomości, podlegających przepisom powszechnej ustawy hipotecznej, następujące Sądy będą powołane:

1) dla dóbr, dotychczas przedmiotem księgi tabularnej albo lennej będących, Trybunał pierwszej instancyi miejsca, gdzie się Tabula krajowa albo lenna znajduje;

2) dla dóbr nieruchomości, położonych w okręgu miasta gdzie Trybunał pierwszej instancyi ma swą siedzibę, tamże istniejący Trybunał pierwszej instancyi;

3) dla wszystkich innych dóbr nieruchomości, Sąd powiatowy, w okręgu którego odnośne dobra albo główne części takowych są położone.

Aż do dalszego rozporządzenia, pozostaną w mocy dotychczasowe przepisy o prowadzeniu

ksiąg publicznych o dobrach nieruchomości, na obszarze gminnym miasta Wiednia położonych.

Wypowiedzenie wierzytelności hipotecznych.

§ 119. Sądowe wypowiedzenie wierzytelności hipotecznych (§. 59 powszechnej ustawy hipotecznej) nastąpi zawsze w Sądzie hipotecznym.

Potwierdzenie o prowadzeniu ksiąg handlowych.

§. 120 Potwierdzenia, że księga handlowa odpowiada przepisom prawnym, wydawać będzie Sąd handlowy, obwodowy, albo krajowy, mający siedzibę w miejscu, gdzie się owa księga prowadzi; w innych zaś przypadkach, Sąd powiatowy, w okręgu którego księga handlowa jest utrzymywana.

Zawierzytelnienie podpisów i odpisów, i przyjmowanie ostatniej woli i rozporządzeń.

§. 121. Każdy Sąd powiatowy mocen jest zawierzytelniać podpisy, widymować odpisy i przyjmować ostatniej woli rozporządzenia do sądowego przechowania.

Kilka Sądów powiatowych w jednej miejscowości.

§. 122. W przypadkach, w których Sąd powszechny dla spraw spornych, pewnej osobie służący,

rozstrzyga o właściwości dla sprawy sądownictwa niespornego, a ta ostatnia ma być wniesioną do Sądu powiatowego w miejscu, dla którego kilka Sądów powiatowych istnieje, będzie dla tej sprawy niespornej właściwym Sąd, pod którym owa osoba albo zamieszkała, a gdy nie ma zamieszkania, pod którym ona przebywa. Gdyby zaś ta osoba w owej miejscowości nie miała stałego mieszkania, ani też tam nieprzebywała, wolno sprawę podać w którymkolwiek ze znajdujących się tam Sądów powiatowych.

Objaśnienia.

Niniejsze objaśnienia tyczą się nowej ustawy, która siebie sama „Normą jurysdykcyjną“ nazywa, i mają cel dwojaki: przedstawić sterujące zasady wewnętrznej i zewnętrznej organizacyi Sądów cywilnych, i zaznaczyć różnicę między prawem obecnem a prawem przyszłym.

W celu dokonania reformy sądownictwa cywilnego mamy otrzymać trzy ustawy :

- 1) niniejszą normę jurysdykcyjną ;
- 2) ustawę procedury cywilnej ;
- 3) ordynację egzekucyjną.

Druga z owych ustaw (procedura cywilna) jedynie spraw cywilnych spornych się tyczy, gdy pierwsza z nich urządza właściwość Sądów dla spraw cywilnych spornych i niespornych, a trzecia egzekucję cywilną w ogóle t. z. egzekucją przez Sąd cyw. wykonywaną, bez względu na to, na jakiego rodzaju tytule egzekucyjnym, byle prawnie uznanym, ona

się opiera: czyli na wyrokach cywilnych, czyli na uchwałach i w ogóle na aktach sądowych, w sprawach cywilnych spornych i niespornych wydanych, czyli na rozporządzeniach innych Władz (n. p. orzeczenie Sądu karnego w spr. cyw.; orzeczenie Władzy administracyjnej w sprawie cyw lub w zakresie prawa publ., więc i polecenie zapłacenia podatku, należitości itp.) czyli w końcu na aktach, pod powagą władz i innych do tego powołanych organów działających (np. akta notaryalne). W każdym razie zatem niedokładnem jest powiedzenie, że reforma tylko proces cywilny obejmuje, skoro ona będzie miała bardzo doniosłe znaczenie także dla administracji państwa, o ile takowa pod względem egzekucyi rozmaitych prestacyj na cele państwa, kraju, gminy, od Sądów cywilnych jest zawisłą.

Niniejsza zaś ustawa, która tych objaśnień wyłącznym będzie przedmiotem, nietylko na proces cywilny znakomicie wpłynie, ale zarówno na wykonywanie sądownictwa dobrowolnego.

1. Rodzaje Sądów zwyczajnych.

Za wyjątkiem Sądów nadzwyczajnych Naczelnego Marszałka Dworu i Sądów konsularnych w państwie ottomańskim, tudzież t. zw.

Sądów prawa publicznego (Trybunał stanu, Trybunał państwa i Trybunał administracyjny) wszystkie inne Sądy cywilne i karne, a z cywilnych także handlowe, morskie i górnicze, jak dotąd, z w y c z a j n y m i nazywać się będą (§. 1.).

Całe zaś sądownictwo cywilne, tym Sądom zwyczajnym poruczone, naprzód, na dwa wielkie działy: w sprawach spornych i niespornych (sądownictwo dobrowolne) rozpada się. To ostatnie z małymi wyjątkami (art VIII. l. 2. u. z.), prawidłowo jest powierzone, t. zw. Sądom pospolitym (Sądom obwodowym, krajowym i powiatowym jako takim). Sądownictwo procesowe zaś czyli w sprawach spornych, dzieli się znowu na pospolite i odrębne (Allgemeine u. besondere Gerichtsbarkeit). Ostatnie do poprzedniego ma się jak wyjątek do reguły. W ten też sposób tworzą się sprawy pospolite i odrębne, które to ostatnie teraz k a u z a l n e m i się zowią.

Sądownictwo odrębne nie zawsze ma osobne Sądy; tak samo też w przyszłości nie zawsze przez osobne Sądy odrębne (handlowe i morskie, Sądy powiat. do spraw handlowych i morskich) sprawowane będzie. I tak: nie ma i nie będzie osobnych Sądów odrębnych do sadzenia tych spraw w instancyach wyższych; a co do Sądów I inst., to zazwyczaj Sądy pospolite

sprawy te sędzą i sędzić będą. Jednakowoż Sąd pospolity I inst. spełniając akt sądownictwa odrębnego, winien to zawsze w swem rozstrzygnięciu wyraźnie zaznaczyć.

Mamy i zatrzymamy li dla spraw handlowych osobne Trybunały handlowe w trzech miastach (Wiedeń, Praga i Tryjest) W tych samych trzech miastach będą w przyszłości obowiązково zaprowadzone osobne Sądy powiatowe do spraw handlowych (względnie także morskich) t. z. do sądzenia tego rodzaju spraw o ile one w ogóle do Sądów powiatowych należą (ob. IV.); również w innych miastach mogą być, w razie potrzeby, takie Sądy powiatowe urządzone (§. 6. u. z.). Natomiast obecnie w owych trzech miastach istniejące Sądy drob. do spr. handl. będą zwinięte.

Sądy pow. miejskie deleg. znikną ich miejsce zajmą zwykłe Sądy pow., które, chociaż obsadzone w ten sam sposób jak obecne Sądy del. (§. 5 al. 3.), pod względem kompetencji przedmiotowej ze Sądami pow. na prowincyi zrównane zostaną.

II. Wewnętrzna organizacya.

Szczegółowych o niej przepisów należy szukać w Instrukcyi sądowej i w zapowiedzianej no-

weli do takowej. Niniejsza ustawa przesądza wymienionym ustawom o tyle, że zawiera następujące przepisy:

A. Najwyższy Trybunał sprawiedliwości, pod względem składu senatów do załatwiania spraw spornych i niespornych, zachowa, aż do wydania nowych przepisów, swój obecny statut (art. XI. u. z.).

B. Sądy krajowe wyższe sprawują wszelkie sądownictwo cywilne (w sprawach spornych i niespornych) przez senaty, z pięciu sędziów złożone; jednakowo przepisy instr. sąd. o senatach liczniejszych dla spraw szczegółowych są utrzymane (§. 8. n. j.).

C. Sądownictwo, sprawowane przez Sądy I. inst., jest bądź jednoosobowem bądź zbiorowem (trybunalskiem). Pierwszego rodzaju jest sądownictwo, wykonywane przez Sądy powiatowe; na przyszłość zajdzie ta zmiana, że obok sędziego powiatowego (naczelnika Sądu pow.) który pozostanie sędzią udzielnym z ustawy, prezydent przełożonego Sądu kraj. wyż. może, w miarę potrzeby, zamianować innych urzędników sędziowskich z zupełną kwalifikacją na urząd sędziowski, sędziami udzielnymi, upoważnionymi do samodzielnego załatwiania

spraw spornych i niespornych, tudzież do kierowania egzekucją *).

W Trybunałach I. inst. (Sądy obw. i kraj.; Sądy handlowe), z reguły i nadal, senaty wszelkie sprawy załatwiać będą. Atoli sądownictwo jednoosobowe znajdzie w przyszłości również zastosowanie w Trybunałach I. inst., jak z niżej podanego etatu osobowego tych Sądów wynika.

Pomijając wewnętrzny skład Trybunałów wyższych instancyj, który pozostanie niezmiennym, przedstawia nam się przyszły skład Sądów I. inst. w następującym zarysie :

A. Z pomiędzy urzędników sądowych wyróżnia ustawa t. zw. urzędników sędziowskich (richterrliche Beamte), czyli na urząd sędziowski zupełnie ukwalifikowanych. Do urzędników li sądowych zatem zaliczać się będą: urzędnicy konceptowi bez kwalifikacyi sędziowskiej, urzędnicy kancelaryjni i egzekucyjni.

B. W każdym Sądzie będzie urządzona kancelarya sądowa. Tak się w przyszłości będą nazywały obecne urzędy pomocnicze. Kancelarya

*) W projekcie do ord. egz. są w przyszłości Sądy pow. wyłącznie do przeprowadzenia wszelkiej egzekucyi (mobil. i imobil.) powołane.

ta będzie miała takie same przeznaczenie jak obecne urzędy pomocnicze (§. 16 n. j.). Na posadę przyszłych dyrektorów tej kancelaryi będą wymagane szkoły średnie i odpowiedni egzamin (§. 18. n. j.).

Naczelnikowi tej kancelaryi będzie nadal podlegać służba sądowa z tem samem co obecnie przeznaczeniem, także w zakresie egzekucyi (§. 17), o ile jej wykonanie nie będzie należało do osobnych urzędników egzekucyjnych.

C. Skład Sądu powiatowego stanowić będą:

1) Sędzia powiatowy (naczelnik Sądu) jako sędzia udzielny z ustawy (§. 5. al. 2. n. j.); obok niego

2) jeden lub kilku urzędników sędziowskich, od Prezydenta Sądu kraj. wyż. do samoistnego sądzienia spraw spornych albo w ogóle do załatwiania spraw niespornych upoważnionych;

3) jeden lub kilku takich urzędników, wybranych z grona urzędników ad 2., których wymieniony Prezydent, w miarę potrzeby, jeszcze osobno upoważni, ażeby w odnośnym Sądzie powiatowym wszelkie czynności tego Sądu w zakresie kierownictwa egzekucyą i spraw hipotecznych, samoistnie i wyłącznie tylko oni załatwiali:

4) osobni urzędnicy egzekucyjni (Vollstreckungsbeamte), z odpowiednią kwalifikacją, w miarę potrzeby Sądowi pow. przydani; wprawdzie nie będą mieli stanowiska sędziego, ale ciężać będzie na nich odpowiedzialność sędziowska, określona w ustawie z 12. maja 1872 (art. XXII. u. z. §. 17. al. 1 n. j.).

W skład Trybunału I. inst. wejdą:

1. Senaty pospolite, złożone z trzech Sędziów, a względnie senaty odrębne (handlowe, górnicze, morskie) złożone z dwóch Sędziów i jednego asesora stanu kupieckiego, lub powołanego z kół fachowych górników lub marynarzy (§. 7. n. j.). Przepis ten wszakże nie stosuje się do przypadków, w których procedura cyw. albo instr. sądowa, dla spraw szczegółowo określonych, żąda senatów liczniejszych.

Przepisy o naradzie i głosowaniu w senatach, nie będą się istotnie różniły od obecnie obowiązujących (§§. 9—14 n. j.).

2) zawsze i stale, z grona członków Trybunału zamianowani Sędziowie udzielnicy, do samodzielnego wydawania nakazów płatniczych i nakazów ubezpieczenia w sprawach wekslowych (§. 7. al. 4.).

3) W charakterze sędziów udzielnych urzędujący członkowie Trybunału, którym prezydent, w miarę potrzeby, powierzył samodzielne

załatwiania spraw amortyzacyjnych i hipotecznych, tudzież prośb o dozwole nie egzekucyi (§. 7. alinea 3).

4) Prezydentowi Trybunału i przewodniczącemu senatu wolno sam o i s t n i e spełniać szczegółowe czynności sądowe li w przypadkach, w ustawie oznaczonych (§ 34.); tak samo wolno Trybunałowi wyznaczyć jednego ze swoich członków (sędzieia wyznaczony) do spełnienia szczegółowych czynności, li w przypadkach, prawem określonych (§. 34) lub w warunkach, w ustawie opisanych (§. 35. n. j.).

5) Sędziowie udzieln i, do rozpoznania szczegółowej skargi drobiazgowej lub prowizoryalnej, podanej w Trybunale przez osoby albo przeciwko osobom, w §. 79 n. j. wymienionym, ze strony prezydenta *ad hoc* mianowani.

III. O nieprzyjęciu Sędziów i innych organów sądowych w sprawie spornej albo niespornej.

Nieprzyjęcie sędziego t. z. osoby upoważnionej do sprawowania urzędu sędziowskiego albo urzędnika egzekucyjnego, ma miejsce albo z przyczyn w ustawie szczegółowo określonych, które sędziego od załatwienia szczegółowej sprawy *ipso jure* wyłączają (§§. 19. lit. a i §. 20. n. j.), albo na wniosek strony, gdy istnieje dostateczna, ale w ustawie bliżej nieokre-

ślona przyczyna podejrzewania sędziego o stronność (§. 19. al. 2).

W pierwszym przypadku, w jakimkolwiek bądź okresie postępowania, z własnej inicjatywy sądu albo sędziego, tegoż usunięcie od sprawy, z urzędu powinno być dokonane. Wystąpienie też strony w takich warunkach zawsze jako doniesienie traktowane będzie, na które zbadanie przyczyny nieprzyjęcia z urzędu nastąpi (§. 22. al. 4)

Co się tyczy postępowania w przypadku § 10. al. 2. należy odróżnić dwa okresy: przed wdaniami się strony w sprawę i po tej chwili.

W pierwszym okresie będzie przyczyna nieprzyjęcia (oczywiście tylko w razie jej wykazania i uznania za dostateczną ze strony Sądu) bezwarunkowo uwzględniona; w owym drugim okresie, gdy się strona już wdała w sprawę albo wnioski w niej już czyniła, prawo nieprzyjęcia strony, z reguły, na skutek upływu terminu, już zgasło; jednakowo może być odzyskanem, jeżeli strona uprawdopodobni, że przyczyna nieprzyjęcia albo dopiero później powstała, albo że stronie w czasie należytych, nie była znana (§. 22 al. 3).

Znamienną jest zasada, wypowiedziana w §. 21.: że z powodu możebnej stronności (§ 9. al 2) każdej stronie wolno nieprzyjąć sędziego, bez względu na to, czyli stronność sędziego jej samej czyli też przeciwnikowi szkodę przynieść może. — §§. 22 – 25

n. j. wyznaczają Sądy do orzekania w kwestyach nieprzyjęcia właściwe, i urządzają oddowiedni proceder. Nieprzyjęcie innych organów sądowych, ma miejsce w przypadkach analogicznych. (§§. 27. 28. n. j.).

IV Główne zasady o właściwości Sądów w sprawach spornych i niespornych.

Zasady te (za wyjątkiem jednego, nietylę nowego ile uzupełniającego przepisu §. 28. n. j.) nie są nowemi; więc je tylko szkicuję;

1) właściwość opiera się zawsze na ustawie, t. z. dla każdej sprawy Sąd ustawowy z góry jest przeznaczony, chyba że z woli Sądów wyższych (delegacya §. 30.), albo z woli stron (prorogacya), inny Sąd w miejsce ustawowego wstępuje.

2) Gdyby zaś dla jakiej sprawy Sąd ustawowy nie mógł być wyszukany, Najwyższy Trybunał Spr., z pomiędzy Sądów, przedmiotowo właściwych, jeden dla niej wyznaczy; (§. 28. n. j.).

3) Jurysdykcyja Sądu ograniczona do przydzielonego mu okręgu (§. 32); z której to przyczyni

4) Sądy sobie wzajemnie pomocy prawnej udzielać winny (rekwizycya §. 36), a w szczególności Sądy swojskie zawsze i bezwarunkowo, chyba że Sąd wezwany t zw. miejscowej wła-

ściwości (ob. VIII.) nie posiada (§. 37); na wezwanie Sądów zagranicznych, udziela Sądy swoje swej pomocy li z pewnemi ograniczeniami (§§. 38—40).

V. Badanie właściwości sądowej w sprawach spornych i niespornych (§§. 41—48).

Najciekawsza to część nowej ustawy. Z dwiema ze sobą pozornie walczącemi zasadami. odpowiednie przepisy prawne liczyć się muszą: że kompetencya Sądów, choćby tylko w interesie całej administracyi sądownictwa, ściśle przestrzegana być winna, i że spory kompetencyjne należą do największych klęsk sądownictwa, i dlatego ile możliwości trzeba je usuwać. Oto szkic zasad postępowania przy badaniu niewłaściwości:

1) Na początku sprawy, Sąd zawsze z urzędu swą właściwość bada, a w razie uznanej niewłaściwości, do jej traktowania u siebie nie dopuszcza,

2) Sąd niewł. odrzuca z urzędu skargę nie dekretoowaną, będąc w tem ograniczony do treści skargi i notoryjności. Po dekretacji skargi odrzuci ją Sąd z urzędu li z powodu niewł. nieusuwalnej (§. 42.); zresztą zaś jedynie na zarzut pozwanego (§. 43.). W sprawach zaś, w których stanowczo na tem zależy, aby były traktowane jedynie w Sądzie właściwym, Sąd

z urzędu bada odpowiednie stosunki. Do tych spraw należą: wszelkie sprawy niesporne, egzekucya, tymczasowe zarządzenia i orzeczenie upadłości (§. 41).

3) Jeżeli jeden Trybunał prawomocnie orzekł, że sprawa nie jest trybunalską, albo jaki Sąd powiatowy (pospolity albo odrębny) prawomocnie wypowiedział, że sprawa ta nie należy do Sądów powiatowych, orzeczenie to wszystkie Sądy obowiązuje (§. 45). Przepis ten zapobiega t. zw. ujemnym sporom kompetencyjnym między Sądami.

4) Orzeczenie Trybunału jakiegokolwiek bądź instancji, uznające przedmiotową właściwość trybunalską dla szczegółowej sprawy, nie może być zacepione żadnym środkiem prawnym. W tej mierze zatem uchwała Trybunału jest od razu prawomocną i wszystkie Sądy obowiązującą (§. 45). Nie ma bowiem najmniejszej racji włączenia tej kwestyi po instancjach, gdy korzystniejsza dla sprawy kompetencyjna trybunalska została dla niej przyjęta.

5) Gdy Sąd powiatowy uzna niekompetencją sądownictwa powiatowego ze względu na wartość przedmiotu (ob. VI), może być sprawa wniesioną do Trybunału jeszcze przed prawomocnością odnośnej uchwały i ma tam pozostać, dopóki uchwała Sądu pow. nie ulegnie prawomo-

enej zmianie w instancyi wyższej. Przypuszcza się, że Sąd pow. nie łatwo się pomyli w tak prostej sprawie, i przeto rekurs zazwyczaj nie odniesie skutku (§. 46. al. 2.).

6) Tak samo ma być, gdy Sąd albo senat odrębny, przekaże sprawę Sądowi albo senatowi pospolitemu.

Pozostaje kwestya, który Sąd i kiedy orzeka w sprawie komp.?

Sąd uznaje się niewłaściwym z urzędu:

a) Sąd orzeka nieważność postępowania, przed prawomocnem zamknięciem sprawy (spornej albo niespornej), gdy się przekona, że sprawa nie należy do Sądów swojskich albo że nie jest cywilno-sądową (lecz np. administracyjną §. 42) Kasacyą prawomocnego załatwienia sprawy, w tych przypadkach, orzeka Najw. Tryb. spraw., na wniosek najwyższej władzy administracyjnej.

b) W sprawach niesp., egzekucyjnych, tymczasowych zarządzeń i orzeczenia upadłości, Sąd, gdy się przekona, że inny Sąd jest wyłącznie właściwym, do niego sprawę odsyła, z urzędu albo na wniosek (§. 44 n. j.).

c) W sprawach spornych orzeka Sąd swą niewłaściwość, gdy się przekona o takiej swej niewłaściwości, która prorogacyą nie może być uchyloną (§. 43 n. j.).

Zasady te, po których się spodziewać należy, iż nieuzasadnionych i swawolnych sporów kompetencyjnych nie dopuszczają, znajdują bardzo szczęśliwie obmyślane uzupełnienie w przepisach §§. 61—64, urządzających wielce uproszczony proceder w sporach kompetencyjnych, które wybuchły w łonie jednego i tego samego Sądu, z powodu że właściwość senatu pospolitego na korzyść odrębnego, albo odwrotnie, została zaprzeczona. Proceder to następujący:

1. Gdy sprawa się traktuje w senacie pospolitym, a strona żąda jej przekazania senatowi odrębnemu albo odwrotnie, a nadto wniosek wyda się Sądowi odrazu uzasadnionym, odbywa się natychmiast zmiana w senacie o tyle, że miejsce jednego sędziego zajmuje asesor, albo odwrotnie w miejsce asesora wchodzi sędzia;

2. gdy zarzut niewł. nie wyda się odrazu uzasadnionym, i Sąd swą decyzję w tej kwestyi zatrzymuje aż po ukończonej rozprawie, natenczas skład senatu pozostaje niezmienionym, ale dodaje się do niego jednego asesora albo sędziego. Gdy później senat pierwotny swą niewłaściwość orzeknie, odbywa się przed naradą i wyrokiem odpowiednia zmiana w senacie. Występujący sędzia lub asesor oddają, mimo to, swe wota przewodniczącemu. Gdyby potem, na skutek odwołania się, Sąd wyższy dokonanej w senacie zmiany nie

zatwierdził, to przecież upada kwestya kompetencji w tym przypadku, gdy się okazuje z wotum sędziego (asesora), który wystąpił, że taki sam wyrok byłby zapadł bez owej przemiany.

Na tem się kończy część I. N. j. W części II. zajmuje się N. j. właściwością w sprawach spornych, a w części III. zawarte są przepisy o właściwości w sprawach niespornych. Tej części III. przepisy albo nie odstępują od obecnie obowiązujących, albo też od obecnych zasadniczo się nie różnią. Z tej przyczyny mogę je w niniejszych objaśnieniach pominąć i ograniczyć się wyłącznie do przedstawienia ważnych i nowych, a w porównaniu z obecnymi, prawie rewolucyjnych zasad o właściwości w sprawach spornych, która jest dwojaką: przedmiotową i miejscową.

VI. Właściwość przedmiotowa czyli ze względu na rodzaj sprawy spornej. (§§. 49—60).

Sprawy te, jak wiadomo, dzielą się przede wszystkim na pospolite i odrębne.

Trybunały wyższych instancyj są pod tym względem sądami uniwersalnymi, albowiem do nich jedne i drugie sprawy w jednakowej mie-

rze należą t. z. jedne i te same senaty w nich je sądzą.

Ze Sądów I. inst., Sądami uniwersalnymi w powyższem rozumieniu są li Sądy powiatowe, ale jedynie w tych miejscowościach, w których obok pospolitego Sądu powiatowego nie ma jeszcze drugiego odrębnego Sądu pow. do spr. handl.

Natomiast sprawy odrębne, należące do Trybunałów I inst., mają niekiedy osobne Sądy odrębne, a w kazdym razie odrębne senaty

Aby mieć należyty pogląd na przedmiotową kompetencję Sądów I. inst., wypada naprzód poznać granicę kompetencji między Trybunałami wzgl. senatami pospolitymi z jednej, a odrębnymi z drugiej strony.

Zgodnie z prawem obecnem, będą należec do senatów górniczych (osobnych Sądów górniczych niema) wszystkie sprawy prawa górniczego; do Trybunałów handlowych i morskich, wszelkie sprawy prawa morskiego, także z tych spraw żadna nie pójdzie przed Sąd (senat) pospolity.

Jednakowo kompetencya Sądów (senatów) handlowych zostanie, w zakresie sądownictwa handlowego, znakomicie uszczuploną. Nie wszystkie bowiem skargi, które według §. 38 ust. zapr. kod. handl. obecnie do Sądów (senatów) handlo-

wych należą, na przyszłość tam pozostaną. A w szczególności skargi z czynności handlowych, a przedewszystkiem t. zw. czynności handlowych bezwzględnych (art. 271 k. h.) pozostaną tam li pod warunkiem, że pozwany jest kupcem rejestrowym lub spółką handlową albo stow. zarob. lub gosp., a nadto interes po jego stronie jest handlowym. Ścieśnienie kompetencji sądów handlowych usprawiedliwia się tendencją usunięcia rozpraw kompetencyjnych.

Dalsze ścieśnienie kompetencji senatów handlowych (ale nie Sądów) na tem polega, że wydawanie nakazów płatniczych w sprawach wekslowych służyć będzie Sędziom udzielnym (§. 7 al. 4).

Granica kompetencji między wszystkimi Trybunałami (posp i odr.) z jednej, a sądami powiatowymi z drugiej strony jest dwójaką:

A. Niektóre sprawy bez względu na wartość przedmiotu są zastrzeżone albo wyłącznej kompetencji trybunalskiej albo Sądów pow., w szczególności;

1. w zakresie spraw pospolitych potrzeba było naprzód rozdzielić tę kompetencję dla skarg ściśle osobowych, przedmiot których nie posiada wartości pieniężnej. Z tych spraw należą:

a) do Trybunałów (§. 49 nj.): sprawy niedobr. separacyi, rozwodowe i skargi o unieważnienie małżeństwa;

α) skargi o uznanie albo zaprzeczenie słubnego pochodzenia,

β) wszystkie inne spory ze stosunków między małżonkami, potem między rodzicami a słubnym potomstwem, nie będące wyłącznie majątkowym i

γ) sprawy o dynastie i lenne

b) Do Sądów powiatowych (§. 49 n)

α) spory o ojcówstwo dziecka niesłubnego i alimentacją takiego dziecka i pretensje jego matki;

β) spory graniczne, bez względu na kwalifikację nieruchomości (czy tabularna lub nie), o służebność mieszkania i spory z wymow (Ausgedinge),

γ) spory prowizoryjne, a ze stosunków służbowych wszystkie, które obecnie do nich należą §. 49 l. 6—7 § 17

δ) co do skarg z kontraktów najmu i dzierżawy w przyszłości kompetencja Sadu pow, w ten sposób będzie urządzona, że wszelkie skargi mogą tam należeć, bez względu na przedmiot najmu i dzierżawy, czy nim jest nieruchomość, rzecz ruchoma lub prawo, a nadto skargi z kontraktów według §. 1003 p. k. u e n a i o w n i z dzierzawnymi się traktują. Atoż bez względu na jakość (czy to ruchomość czy nieruchomość lub prawo) i wartość przedmiotu należą tu jedynie sprawy awizacyjne, odebrania lub oddania przedmiotu najmu

lub dzierzawy, spóły z powodu zatrzymania rzeczy na przedmiot najmu lub dzierzawy spiowadzonych (*invecta et illata*) Wszystkie inne skargi (np o zalegające komoine lub dzierzawne, o wynagrodzenie szkody z powodu niedotrzymania umowy, będą należały bądź do Trybunałów bądź do Sądów pow., o czem wartosc przedmiotu spornego rozstrzygac będzie (§. 49 l. 5);

B. W zakresie spraw odrębnych, bez względu na wartosc przedmiotu zastrzezone są

1. Trybunałom (senatom) handlowym spóły wekslowe (jak obecnie).

C w zakresie spraw gorniczych wartosc przedmiotu o kompetencyi senatów gorniczych decyduje. Oprócz tego, senatom gorniczym są przekazane sprawy, wyliczone w § 51 l. 1—10 bezwzględnie.

2 Co się tyczy sądów pow., to naprzód nie ma spraw handlowych, tymze bez względu na wartosc przedmiotu przekazanych (§ 51) W sprawach gorniczych Sądy powiatowe są właściwymi w zakresie spraw gorn. poniżej 500 zł. (§ 53).

Pozostawiając na boku sprawy, albo Trybunałom albo Sądom pow. bezwzględnie przekazane, co do wszystkich innych spraw, (a przedmiot ich ma zawsze majątkową wartosc) pociągnięto prawidłową granicę kompetencyi przedmiotowej między Trybunałami (posp.

i odr.) I inst. a Sądami pow. w ten sposób, że wszystkie sprawy (pospolite, a z odrębnych: handlowe, morskie, górnicze) z przedmiotem o wartości 500 zł. lub niższej, należą do Sądów powiatowych, a sprawy o przedmiocie wyższej wartości, do Trybunałów (§. 5. a. 1; 51 i 53). Zasada jest tak ściśle przeprowadzona, że nie stanowi tu żadnej różnicy, czyli przedmiotem są pieniądze lub rzecz inna, a w szczególności co do dóbr nieruchomości, czyli one są tabularnemi lub nie. Tak samo też się rozgranicza ową kompetencję, gdy skarga idzie na prestację dodatnią lub ujemną, lub jest jedynie prejudycyalną, byle prestacja dodatnia miała dla powoda wartość majątkową, albo uzyskać się mający zakaz lub prejudykat przedstawiał dla powoda interes, który w pieniądzach da się otaksować (§. 59).

VII. Ocenienie przedmiotu sporu dla oznaczenia kompet. tryb. albo Sądu pow. (§. 54—60) odbywa się bez dochodzeń, postępowanie wstrzymujących i obciążających, tak, żeby z powodu tej kwestyi nie powstawały zwłoki i pieniackie incydentalia. Z tej też przyczyny, ustawa niekiedy każe sądowi polegać na gołosłownych podaniach powoda, a zazwyczaj tylko w przybliżeniu stwierdzoną wartością się zadawalnia.

Oto kierujące w tej sprawie zasady:

1) wartość prawa poboru wracających się prestacyj ocenia się według odpowiedniego iloczynu rocznych prestacyj (7. 58 n. j.);

2) w sprawach o istnienie prawa najmu lub dzierżawy przyjmuje się sumę czynszów, na czas sporny przypadających, jaką wartość przedmiotu spornego (§. 58);

3) wartość prawa zastawu przyjmuje się w wysokości ubezpieczonej niem wierzytelności, chyba że zastaw posiada mniejszą wartość (§. 57);

3) wartość rzeczy, od której się opłaca podatek domowy albo gruntowy, przyjmuje się według przepisów należytościowych (§. 60);

5) w innych przypadkach, należy ocenienie do powoda; jaką on poda wartość pieniężną w skardze, taką Sąd i pozwany uznać muszą (§. 60. n. j.). To się mianowicie odnosi także do skarg prejudycyalnych, o własność i posiadanie rzeczy i praw, o wykonanie roboty, do skarg zakazowych i o prestacye dodatnie.

W tych wszystkich przypadkach powód winien podać albo wartość pieniężną przedmiotu, rzeczy, prawa lub jakiego świadczenia dodatniego, a gdy mu idzie o ściśle osobiste świadczenie pozwanego, o zaniechanie lub znoszenie czegoś, o zniewolenie pozwanego do jakiegoś oświadczenia woli, natenczas poda powód ilość pieniędzy, na jaką sobie oblicza swój w tem interes (§. 59).

Ażeby uniknąć badań i sporów, nie było innego wyjścia, jak tylko zobowiązać Sąd i pozwanego do poddania się w tej mierze woli powoda. I niema też obawy, aby to wyjść mogło pozwanemu na szkodę. Trudno bowiem przypuścić, ażeby powód z tego swojego prawa w celu przeniesienia sprawy z Trybunału do Sądu pow. skorzystać zechciał.

Więcej uzasadnioną jest obawa, że powód poda wyższą wartość, by sprawę oddać Trybunałowi. Gdyby to się częściej zdarzało, mogłoby to spowodować przeciążenie Trybunałów. By temu zapobiedz, przyznaje ustawa Trybunałowi (nigdy Sądowi pow.) prawo badania wartości przez przesłuchanie stron, oględziny, lecz tylko wyjątkowo, gdy Sąd uzna, że podana wartość jest widocznie zanadto wygórowaną. Decyzja Trybunału pierwszej instancji nie może być zaczepioną. Koszta dochodzenia ponosi powód, gdy sprawa na jego niekorzyść wypadnie. (§. 60).

VIII. Właściwość miejscowa (§§ 65—104); ustawa ją obok właściwości przedmiotowej, jako drugą kategorię właściwości przyjmuje

Mając sprawę wnieść do Sądu, należy ją przedewszystkiem sklasyfikować pod względem jej rodzaju: czyli jest sprawą sądownictwa pospoliciego czyli odrębnego; a potem czyli należy

do Trybunałów (sprawa trybunalska) czyli do Sądów powiatowych. Na sam koniec dopiero można przystąpić, za wskazówkami ustawowemi, do oznaczenia jednego Sądu właściwego dla sprawy szczegółowej (właściwość podmiotowa). W tym celu ustawy zawierają szereg przepisów, za przewodem których ową kwestyę rozwiązać należy. Gdy każdy Sąd istnieje dla oznaczonego okręgu ziemskiego (zasada terytoryalna), więc dla szczegółowej sprawy Sąd li w ten sposób da się wyszukać, że przepisy prawne w tym celu te stosunki sprawy za wskazówki do oznaczenia sądu przyjmują, które sprawę naprzód z jakąś miejscowością, a przez nią z pewnym okręgiem sądowym, a przez to samo ze sądem odpowiedniego okręgu łączą. W ten sposób powstaje pojęcie i tworzą się przepisy właściwości miejscowej.

Ze względu na tę właściwość miejscową mamy Sąd dwojaki:

A. Sąd powszechny, oznaczony według miejsca zamieszkania (ew. pobytu) pozwanego (obecnie Sądem osobowym przewany). Przepisy o nim (§§. 65—75), nie różnią się istotnie od przepisów prawa obecnego (§§. 16—30 obecnej n. j.).

B. Sądy szczegółowe, do których wszystkie inne Sądy (prawie wszystkie obecnemu prawu

znane) się zaliczają, a które są oznaczone bądź według miejsca położenia rzeczy (obecnie Sąd rzeczowy) bądź według miejsca, gdzie się wydarzył albo powinien wydarzyć fakt, dla sprawy doniosły.

Ustawa dzieli je na:

1. *Sądy wyłączne*: dla spraw małżeńskich, spadkowych, ordynackich i lennych, dla skarg sędziów i przeciwko sędziom, dla spraw o dobra nieruchome, dla skarg prowizoryalnych, dla skarg z kontraktów najmu i dzierżawy;

2. *Sądy alternatywne*: miejsca zatrudnienia; miejsca expozytury; dopełnienia; rzeczy obciążonej; towarzystwa sporu; procesu głównego; dla skargi wzajemnej; dawniejszego miejsca zamieszkania; dla szyprów i dla załogi okrętowej; majątku; Sąd subsydyarny dla spraw ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich; Sąd dla obcych ze względów wzajemności.

W porównaniu z obecnymi sądami, odpadną:

1) Sąd dla skargi wywoławczej z powodu, że tej instytucji wcale nie będzie;

2) Sąd dla restytucji z tego samego powodu;

3) Sąd administracyi (§. 34 obecnej n. j.);

4) Sąd dla skargi o szkody polne (§. 44 obecnej n. j.);

Sprawy ad 3 i 4 pójdą przed Sąd powszechny; nawet dla skarg z administracyi sądowej, ustanie Sąd w §§. 200 i 202 p. k. u. c. dla nich przepisany (art. II. u. z.);

Co się tyczy innych wymienionych sądów, to z powodu istotnej różnicy między prawem obecnem a przyszłem, tylko o następujących Sądach objaśnienia potrzebne:

1) *alternatywny sąd zatrudnienia* nie oznacza się według miejsca zamieszkania pozwanego, lecz według miejsca, w którym tenże, ze względu na zatrudnienie, któremu się w chwili skargi oddaje, prawdopodobnie dłuższy czas przebywać będzie (§. 86);

2) *Sąd majątku* przeznaczony dla osób, niemających w państwie zamieszkania; z reguły, wolno im wydać skargę w Sądzie miejsca, gdzie się przedmiot sporu lub ich majątek znajduje. Gdy się rozchodzi o wierzytelność, a zarazem na terytoryum austriackiem dłużnik pozwanego (Drittschuldner) stale mieszka, miejsce zamieszkania tego dłużnika o Sądzie dla odnośnej skargi rozstrzyga (§. 99 u. j.);

3) *Sąd dopełnienia* (kontraktu) dozna znacznego a bardzo pożądanego ograniczenia. Umowa o miejsce dopełnienia musi być, czy jako osobny punkt w pisemnej umowie głównej, czyli dodatkowo, choćby tamta tylko

ustnie była przyszła do skutku, zawsze na piśmie, i z reguły, we formie przepisanej, zawarta. Jedynie między kupcami wystarczy faktyczne i bez zastrzeżeń przyjęcie faktury, na której jest zamieszczona uwaga, że zapłata ma nastąpić w miejscu oznaczonem. Ale w obydwóch tych przypadkach umowa ta li pod tym wspólnym warunkiem będzie skuteczną, jeżeli miejsce zapłaty wyraźnie jako miejsce skargi wskazane będzie (§. 88 n. j.)

IX. Prorogacya wyraźna czyli z umowy będzie w przyszłości dozwolona:

1) w sprawie sądownictwa pospolitego jedynie między sądami pospolitymi;

2) tylko w zakresie Sądów odrębnych tej samej kategorii;

3) nigdy nie wolno przemienić Sądu powiatowego na Trybunał;

4) Trybunału nie wolno przemienić na Sąd pow., gdy sprawa jest wyłącznie trybunalską.

Po za tem, okoliczność, że Sąd (szczegółowy) jest wyłącznym, nie stanowi przeszkody w prorogacyi. Nadto Sąd prorogacyę li wtedy uwzględni, gdy ona mu będzie dokumentnie przy skardze wykazaną. Nie potrzeba koniecznie pisemnej umowy, lecz w ogóle dokumentu dowodnego np. oświadczenia pozwanego, prorogacyę przyznającego.

Przepisy o prorogacyi umówionej jeszcze przez to nabierają wielkiej wagi, że t. zw. domniemana prorogacya (opisana w §. 48 obecnej n. j.) będzie dozwolona jedynie w zakresie niniejszej prorogacyi wyraźnej, co w porównaniu z obecnymi przepisami jest nadzwyczajnem ograniczeniem prorogacyi domniemanej prawa przyszłego (§. 104 n. j.)

Rejester abecadłowy.

(Liczby rzymskie oznaczają artykuły Ustawy zaprowadzającej, arabskie zaś, paragrafy Normy jurysdykcyjnej).

A.

Akty realne, który Sąd właściwy, 117.

C.

Cudzoziemcy (obcy) i właściwości Sądów swojskich w sprawach opieki i kurateli a. VIII.

D.

Delegacya w spr. spor. i niesp. 30—31.

Delegacya w spr. spadkowych a. XXII.

Doręczenie w budynkach wojskowych, 32.

— osobom z prawem zakrajowości, 32.

— w budynkach lub mieszkaniach dworskich, 32.

Dowód śmierci — Sąd właściwy, a. VIII.

E.

Egzekucya, ob. Organy egzekucyjne i urzędnicy egzekucyjni.

— uwzględnienie niewł.

sądu podczas egzek. z urzędu, 44.

G.

Głosowanie i narada w senatach, 8—13.

I.

Instancje sądowe, 2. 3. 4.

K.

Kancelarya sądowa; zakres działania, 16, 17, — jej naczelnik, 18.

Księgi publiczne, Sąd do ich prowadzenia, 118.

Księgi kolejowe i górnicze, Sąd własc. do ich prowadzenia, a. XVII.

N.

Naczelnik kancelarii sądowej, 18.

Najw. Trybunał spraw., jego wewnętrzna organizacya, a. XI. 8.

— kiedy wyznacza Sąd właściwy? 28.

Narada i głosowanie w senatach, 8—13.

Nieprzyjęcie sędziego, z powodu że go ustawa wyłącza, 19. 20. 21—25.

— z powodu stronności 19. 21—25.

Nieprzyjęcie organów sąd., niebędących sędziami, 27. 28.

Niewłaściwość w spr. spor. po doręczeniu skargi, z reguły li na zarzut uwzględniona, 43.

Niewłaściwość, po prawomocnem załatwieniu sprawy uwzględnia się na żądanie najw. Władzy admin. 42.

Niewłaściwość przed prawomocnem załatwieniem uwzględnia się z urzędu, gdy sprawa nie należy do Sądów zwyczajnych, 42.

Niewłaściwość Sądu (senatu) odrębnego; nieprawomocność orzeczenia nie jest przeszkodą we wniesieniu sprawy do Sądu (senatu) pospolitego, 46.

Niewłaściwość Sądu (senatu pospolitego); nieprawomocność orzeczenia nie jest przeszkodą we wniesieniu sprawy do Sądu odrębnego, 46

Niewłaściwość Sądu powiatowego ze względu na wartość przedmiotu spr., przez Sąd powiat. orzeczone; wolno wnieść sprawę do Tryb. przed prawomocnością tego orzeczenia, 46.

Niewłaściwość w spr. konkursowej z urzędu uwzględniona, 44.

Niewłaściwość podczas egzekucyi, 44.

Niewłaściwość, prawomocnie orzeczona przez jeden Sąd obowiązuje wszystkie Sądy, 46.

Norma jurysdykcyjna, kiedy zacznie obowiązywać? a. I.

O.

Obowiązek wzajemnej pomocy prawnej między Sądami swojskimi 37.

— kiedy ten obowiązek ustaje? 37.

Ocenienie wartości przedmiotu spor. dla oznaczenia właściwości Sądu w sprawie sp. 54—60.

Ojcowstwo dziecka nieślubnego po śmierci ojca, jak ma być ustalone? a. XVI.

Organa wykonawcze, 17.
ob. Urzędnicy egzekucyjni; ich nieprzyję-

jęcie, obacz nieprzyjęcie org. sąd.

Osoby z prawem zakrajowości, o ile podlegają Sądom swojskim, art. IX.

— decyzya o prawie zakrajowości służy Minist. spraw., a. IX.

— doręczenia takim osobom, 32.

P.

Państwo znaczy tyle co „Inland“, a. X.

Pomoc prawna, wzajemny obowiązek pomocy pr. między Sądami swojskimi, 37. odrzucenie wezwania o pomoc pr., 37.

— w spr. hyp., 37.

Pomoc prawna, kiedy Trybunał żąda pomocy pr. od Sądu powiatowego swojego okręgu? 36.

Pomoc prawna, udziela-

na Sądom i Sędziom polubownym, a XIII.

Pomoc pr. na wezwanie Sądów zagranicznych 38, — odmówienie tejże, 38, — proceder przy jej wykonaniu 39, — spór o nią, 40.

Poruczenie czynności sądowych przewodniczącym senatów, 34.

— sędziemu wyznaczonemu, 34.

Postępowanie konkursowe, uwzględnienie niewł. z urzędu 44.

Protest wekslowy, Sąd do tego właściwy, a. VIII.

Protokół, osobny, narady senatu, 14.

Protokoliści, 15. 16.

R.

Rejestr handlowy i stowarzyszeń, właściwość Sądu do prowadzenia, a. VIII.

S.

Sąd dla aktów realnych,
117.

Sąd dla amortyzacyi
115.

Sąd dla dobrowol. separacyi 114.

Sąd z dobrowoln. poddania się w spr. sp. (prorogacya), 104.

Sąd dawniejszego miesca zamieszkania, 97.

Sądy alternatywne, 86 do 101.

Sąd dla skarg z administracyi sądow. zniesiony, a. II

Sąd dla sk. powko dzieciom nieślubym i podrzutkom, a. VI.

Sąd właściwy do przyjęcia depozytów, art. XVIII.

Sądy drob. do spraw handlowych zniesiono, a. XXI.

Sąd ekspozytury, 87.

Sądy handlowe, ich kom-

petencya w spr. niesp. a. VIII.

Sąd dla skarg z kontraktów najmu i dzierżawy, 83.

Sąd właściwy dla skargi nieważności odnośnie do sporów, w chwili zaprowadzenia proc. cyw. już rozpoczętych, a. XIX.

Sąd dla skarg sędziów i przeciwko sędziom, 79.

Sądy handlowe, ich właściwość przedmiotowa w spr. sp., 52.

Sądownictwo konsularne, a. IV.

Sąd ordynacki i lenny dla spr. spor. 78.

Sąd dla skargi syndykalnej, 80.

Sąd majątku, dla osób w państwie nie mieszkających, 99.

Sąd dla spraw małżeńskich, 76.

Sąd miejsca dopełnienia,
88.

Sąd miejsca położenia
rzeczy, w kilku okrę-
gach sądowych poło-
żonej, 84.

Sąd miejsca zatrudnie-
nia, 86.

Sądy miejscowo właści-
we wyłączne, 76—85.

Sąd (senat) odrębny, gdy
uzna swą niewłaśc.,
i sprawa może być
wniesiona do Sądu
(senatu) posp. przed
prawomocnością orze-
czenia, 46.

Sąd (senat) pospolity,
gdy uzna swą niewł.;
i sprawa może być
wniesiona do Sądu
(senatu) odrębnego
przed prawomocnością
orzeczenia, 46.

Sąd dla skargi przeciw-
ko przedsiębiorstwom
dróg żelaznych o wy-

nagrodzenie szkody,
a. VI.

Sąd dla sporów z po-
wodu naruszenia po-
siadania praw wod-
nych, 82.

Sądownictwo w spra-
wach niesp., 105 do
122.

Sądownictwo rzeczowe
(Realgerichtsbarkheit),
znaczenie tego okre-
ślenia, a. XV.

Sąd dla skargi o sprze-
daz rzeczy zatrzyma-
nych (art. 315 u. h.),
a. VI.

Sąd dla skarg prwko
obcym ze względów
wzajemności, 101.

Sądy opiekuńcze i ku-
ratarne, 109—112.

Sąd dla ordynackich
spraw niesp., 116.

Sąd dla skarg pełno-
mocników dla dorę-
czeń, 94—95.

Sądy powiatowe, ich etat osobowy, 5.

Sądy powiatowe, ich właśc. przedmiotowa, 49.

Sądy powiat. do spraw handlowych i morskich, 6.

— ich etat osobowy, 7.

— ich właśc. przedmiotowa, 52.

Sąd powszechny; w ogólności, 65, — zamieszkania, 66, — pobytu, 67. 98; — dla wojskowych, 68; — dla obywateli austr. zagranicą przebywających 69; — żony i dzieci ślubnych, 70. 72; — dzieci nieślubnych, 71; — Skarbu i kraju, 74: — podmiotów pr. nie będących osobami fizycznymi, 75.

Sąd procesu głównego

dla skargi interwencyjnej 94. 95.

Sąd rzeczy obciążonej, 91. 95.

Sąd do prowadzenia ksiąg publicznych, 118.

Sąd dla skargi prowizorycznej, 92.

Sąd dla skargi syndykalnej, a VI.

Sąd spadkowy w spr. niesp., 105—108.

Sąd spadkowy dla spraw spornych, 77.

Sąd dla sporów o dobro nieruchome, 81.

Sąd dla spraw niesp., w chwili zaprowadzenia n. j. już rozpoczętych. a. XXII.

Sąd subsydyarny dla skarg ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich, 100.

Sąd dla towarzyszy sporu, 93.

Sąd dla wojskowych, a.
I, 71. 73. 89.

Sąd dla uprawnienia
dzieci nieślubnych,
113.

Sąd skargi wzajemnej,
96.

Sąd towarzystwom i za-
kładom osobnym pra-
wem przyznany a. V.

Sąd wyłączny miejsca
położenia rzeczy nier.
stosuje się do osób
z prawem zakrajowo-
ści, 85.

Sąd (w spr. sp.) z wy-
boru między kilkoma
Sądami pow., w jed-
nem miejscu istnieją-
cymi, 103.

Sąd (w spr. sp.) wyboru
między kilkoma Sada-
mi właściwymi roz-
maitych okręgów, 102.

Sąd właśc. z wyznacze-
nia N. T. S., gdy nie
ma innego z ustawy,
28.

Sądy zwyczajne 1.

Sąd właściwy dla spo-
rów, w chwili zapro-
wadzenia proc. cyw.
już wiszących, a XIX.
XX.

Sędzia wyznaczony, 34,
zmiana jego zarządzeń
służy sądowi wyzna-
czającemu, 35.

Skarga nieważności w
sporach, w chwili za-
prowadzenia proc. c.
już wiszących, a. XIX.

Sędzia wezwany, 36 ob.
Pomoc prawna.

Sędziowie udzieln —
w Sądach powiato-
wych, 5.

— w Trybunałach I.
inst. dla spraw drob.
i prowiz., a XIV.

— w Tryb. I. instanc.
dla spraw weksl., a-
mortyzacyjnych, eg-
zekucyjnych, 7.

Sędziowie uzupełniający
w senatach, 9. 62—64.

Senat odrębny, zaprzeczenie jego właściwości, 61. 62. 63.

Senat pospolity (cywilny) zaprzeczenie właściwości 61. 62. 63.

Senaty odrębne w Tryb. I. inst., ich skład, 7.

Senaty w Trybunałach I. inst. liczba wotantów, 7.

Senaty w Sądach kraj. wyż., liczba wotantów, 8.

Senaty górnicze, ich właściwość przedmiotowa, 53.

Spory o własc. ze Sądami albo władzami zagranicznymi, 48.

Spór kompetencyjny między senatem cywilnym a odrębnym w jednym i tym samym Trybunale, 61 do 64.

Spory o właściwość Sądu między Sądami swoj-

skimi rozstrzyga Sąd wyższy wspólnie przełożony bez dalszego odwołania się, 47.

Stronność sędziego, 19. ob. Nieprzyjęcie sędziego.

T.

Trybunał państwa, jego właściwość do sądenia sporów kompetencyjnych utrzymana, a. VI.

Trybunały posp., I. inst. ich właściwość przedmiotowa, 50.

Tymczasowe zarządzenia, uwzględnienie niewł. Sądu dla tymczasowego zarz., z urzędu, 44.

U.

Uprawnienie dziecka, zrodzonego w *matri-monium putativum*, a. XVI.

Urząd naczelnego Marszałka dworu, jako Sąd nadzwyczajny utrzymany, a. III.

Uznanie kogoś za zmarłego, Sąd właściwy, VIII.

Urzednicy egzekucyjni, ich odpowiedzialność i organizacya, a XII. zakres działania, 17.

W.

Wartość przedmiotu sp., ocenienie tejże dla oznaczenia właściwości Sądu 54—60.

Weksłowe skargi, mają Sąd miejsca dopełnienia, 89.

Właściwość Sądu ogranicza się do jego okręgu, 32.

— kiedy wyjątkowo wolno Sądowi przekroczyć te granice? 33.

Właściwość Sądów swoj-

skich z mocy traktatów państwowych i prawa międzynarodowego, a. IX.

Właściwość, w spraw. niesp., jej badanie opiera się na stosunkach, z urzędu zbadanych, 41.

Właściwość przedmiotowa posp. Trybunałów I. inst. 50.

Właściwość przedmiotowa Sądów powiatowych, 49.

Właściwość przedmiotowa, orzeczenie Tryb. co do niej nieporuszone, 45.

— orzeczenie Sądu pow. co do niej, o ile może być zaczepione? 45.

Właściwość Sądów ze względu na wartość przedmiotu sp. 49. 52. 53.

Właściwość, spory o wł.

między Sądami swojskimi sądzi Sąd wyższy, spółnie przełożony, bez dalszego odwołania się, 47.

Właściwość, podstawa jej badania w sprawach spornych opiera się na podaniach skargi. 41.

Właściwość przedmiotowa Sądów handlowych, 51.

Właściwość, jak długo trwa? 29.

Wpisy do ksiąg hyp.,

właśc. Sądów dla nich, a. XVII.

Wywłaszczenia na cele dróg żelaznych; —
właśc. Sądów cyw. dla tych spraw, art. VIII.

Z.

Zarzut niewłaściwości w spr. spor., i w trakcie postępowania rozpoznawczego, 43.

Złożenie w depozyt sąd., każdy Sąd właściwy, a. XVIII.

Objaśnienie skrótów.

<i>N j.</i>	Norma jurysdykcyjna.
<i>U. z.</i>	Ustawa zaprowadzająca Normę jurysdykcyjną.
<i>P. c.</i>	Procedura cywilna (nowa ustawa p. c.)
<i>P. k. u. c.</i>	Powszechna księga ustaw cywilnych.
<i>U. h.</i>	Ustawa handlowa.

Ważne omyłki druku.

- Str 10 wiersz 2 z góry zamiast §§ 448 i 460 p. c, ma być
§§ 448 do 460 p. c
- Sti 41 w tytule zamiast Sprawy o własność, ma być *Sprawy*
o własność
- Str 61 ostatni wiersz z dołu zamiast spadkowej, ma być
spadkodawcy
- Str 62. wiersz 3 z dołu zamiast miejscowej, ma być *miejscowej*
- Str 68 w § 92 zamiast (§ 94 l. 4), ma być (§ 49 l. 4)
- Sti 78 wiersz 4 z dołu zamiast przedłożonego Sądu, ma być
przełożonego Sądu

